

SIAMO DI NUOVO INSIEME

NR. 28-29 ■ SERIE NOUĂ ■ IULIE-SEPTEMBRIE 2011

FONDATA ÎN 2007 ■ ISSN 1843-2095 ■ REVISTĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA ITALIENILOR DIN ROMÂNIA **RO.AS.IT.** CU SPRIJINUL FINANCIAR AL GUVERNULUI ROMÂNIEI, PRIN DEPARTAMENTUL PENTRU RELATII INTERNETICE

„Întoarcere la strămoși”

- Între istorie și actualitate

Chiar dacă vacanța a trecut repede, parcă mai repede decât oricând, o parte din etnicii italieni și-au continuat activitatea pentru implementarea unui proiect, conceput încă de anul trecut, „Întoarcere la strămoși”, care ne-a frământat și ne frământă încă pentru toate implicațiile lui: istorie, tradiții, cultură și emoție, adică mult mai multe lucruri decât cele pe care ni le putem imagina la prima vedere, pentru că ele, mai degrabă, se simt decât se spun.

Proiectul a demarat cu expoziția foto-documentară „De la emigrare la integrare”, care a deschis drumul spre țara de origine a italienilor din România, pornind tot de la origini, adică de la Roma, și continuându-și itinerariul pe ruta București – Brezoi – Rm. Vâlcea – Suceava, oprindu-se, apoi, din nou la București, la Palatul Parlamentului, chiar în ziua în care premierul italian Silvio Berlusconi se întâlnea cu omologul său, prim-

ministrul Emil Boc într-o ședință comună de Guvern, în care se puneau, la cel mai înalt nivel, bazele continuării relațiilor dintre cele două țări gemene.

Au urmat, apoi, pregătirile unui nou eveniment menit să le ofere etnicilor italieni din toată țara (așa după cum s-au așezat străbunii lor de-a lungul vremurilor) posibilitatea de a se întoarce în țara de origine, unii pentru a-și reîntâlni rudele, alții doar în amintirea acestora, cu toții însă cu un gând de bine pentru țara în care trăiesc acum: România, care i-a adoptat în vremuri de restriște.

Vor urma cu siguranță momente de emoție, momente de prietenie finalizate cu înfrățiri între orașe, acolo unde se va găsi deschidere și înțelegere din partea prietenilor italieni, care se pregătesc, poate în egală măsură, pentru o întâlnire de suflet cu grupul etnicilor italieni din România, salutând în același timp efortul nostru, așa cum, în egală măsură, sunt și frații noștri.

Cele două evenimente organizate de RO.AS.IT. fac parte dintr-un proiect comun care-și propune să aducă în actualitate trecutul de peste secole, legat de imigrarea italiană în România, ce a produs, în timp, mult mai multe efecte decât ne putem imagina la prima vedere, începând de la interferențe culturale și schimbări economice până la viața de zi cu zi pe care o trăim acum în România, împreună, români și italieni.

Vizita oficială din luna septembrie a Președintelui Italiei Giorgio Napolitano, în România, vine să evidențieze parcă, încă o dată, tabloul relațiilor multiple și ascendente dintre Italia și România, țările, poate, cele mai apropiate din cadrul Uniunii Europene - Italia și România.

Mircea Grosaru

Revistă editată
de Asociația Italianilor
din România **RO.AS.IT.**
cu sprijinul financiar al
Guvernului României,
prin Departamentul
pentru relații interetnice

Președinte fondator

Mircea Grosaru

Seniori editori

Cristian Țopescu
Nicolae Luca

Colectiv redacțional

Director

Gabriela Tarabega

Redactori

Emanuele Leoni
Elena Bădescu
Dan Comarnescu

Design & pre-press

Square Media SRL

**Asociația
Italianilor
din România
RO.AS.IT.**

asociație cu statut
de utilitate publică

Str. Lipscani nr. 19, etaj 1
030031 București
Tel./Fax: 021 313 3064
ufficio@roasit.ro

www.roasit.ro

- 04 **150 de ani de la Unificarea Italiei**
- 06 **O prestigioasă colecție bilingvă – Biblioteca Italiană / Una nota collana bilingue – Biblioteca Italiana**

- 08 **Sequenze romeno-italiane. Ovidio a Costanza e Sulmona / Secvențe româno-italiene. Ovidiu la Constanța și Sulmona**

- 12 **Viaggio in Italia / Călătorie în Italia (I)**

- 15 **Intervista con Giulio Simonelli, Direttore Generale alla Banca Italo Romena / Interviu cu dl Giulio Simonelli, Director General la Banca Italo Romena**

- 18 **Graziela Pedimonte – o viață de zbcium / Graziela Pedimonte – una vita difficile**

- 22 **Amintiri despre italienii de pe Valea Stânișoarei / Ricordi sugli italiani di Valea Stânișoarei**

- 30 **Rețete / Ricette**

- 31 **Notizie / Știri**

Ținem să mulțumim în mod deosebit dnei prof. Viria Tonato și dott. Antonio Rizzo pentru sprijinul acordat în realizarea versiunilor în limba italiană ale articolelor publicate în revistă.

150 de ani de la Unificarea Italiaiei

După cum semnalăm în numărul precedent al revistei, Italia sărbătorește anul acesta 150 de ani de la Unificare. Pentru celebrarea acestei aniversări, atât de importante, Ambasada Italiei la București în colaborare cu Institutul Italian de Cultură "Vito Grasso" și mai multe instituții din România organizează, pe parcursul întregului an, o serie de manifestări, desfășurate sub semnul latinității ce unește popoarele noastre. Considerăm edificatoare prezentarea, chiar și succintă, a câtorva dintre acestea:

Aspect de la Simpozionul
Italia și România către
Unitatea Națională

Simpozionul **Italia și România către Unitatea Națională**, rod al colaborării dintre Universitatea din București, care l-a și găzduit, Ambasada Italiei, Institutul Italian de Cultură, Associazione italiana di studi del sud-est europeo și Centro romeno-italiano di studi storici, a evidențiat preocuparea pentru identificarea elementelor comune din

perioada Risorgimento, cu caracterul ei romantic, dar marcată și de lupta pentru democrație și libertate, subliniindu-se de asemenea, actualitatea ei în contemporaneitate.

Passato Prossimo (Trecutul apropiat), expoziție de fotografie a italianului Michele Bressan, deschisă la Institutul Italian de Cultură

cu imagini ce surprind momente din viața cotidiană a Bucureștilui anilor 2007 - 2010.

Inițiativa artistului fotograf Michele Bressan, originar din Trieste și din 1994 stabilit la București, este promovată concomitent și la cea de a 54-a Bienală de la Veneția - Il Padiglione *Italia nel Mondo* (Pavilionul *Italia în lume*).

Festivalul filmului italian contemporan, căruia credem că i s-ar potrivi subtitlul *Din primăvară până-n toamnă* dată fiind perioada, mai-octombrie, a programării la Institutul Italian de Cultură din București. Prin seria de filme prezentate sub genericul „Cinematografia italiană a anilor 2009 - 2010” sunt abordate problemele, visurile și aspirațiile tinerei generații, urmărindu-se totodată o relaționare a acestora cu generațiile anterioare.

Melodie și virtuozitate în muzica italiană, concert susținut la Ateneul Român de orchestra camerală **I Solisti Veneti**, condusă de Claudio Scimone, dirijorul și fondatorul ei, în 1959. Cu un palmares impresionant, peste 5000 de concerte și o discografie bogată și diversificată, ansamblul, promotor al muzicii universale și italienești, venețiene și venete, a fost distins cu numeroase premii, iar printre cele 80 de țări în care a concertat se numără și România, unde revine, după ce în 2007 a participat la proiectul *Sibiu Capitală Culturală Europeană*. Sub cupola Ateneului, virtuozii instrumentiști venețieni au interpretat sub bagheta magică a lui Claudio Scimone, lucrări de Antonio Vivaldi, Tomaso Albinoni, Giovanni Bottesini, pagini din opere. Evenimentul a fost prefațat de alocuțiunile Excelenței sale Mario Cospito, ambasadorul Italiei la București și dlui Franco Antiga, președintele Băncii Italo Romena, sponsorul evenimentului. Concertul a fost un succes deplin, spectatorii ovaționându-i minute în șir pe interpreți, care cu multă generozitate și bucurie a actului artistic le-au oferit bis-uri repetate.

Expoziția și workshop-ul „Bijuterii italiene”, organizate la hotelul Radisson Blu din București, în cadrul unui eveniment itinerant, după Varșovia și Budapesta, a reunit peste 33 de producători și distribuitori de bijuterii, provenind din trei dintre cele mai renumite regiuni italiene pentru producția acestora - Piemont, Veneto și Toscana. Interesul de care s-abucurat manifestarea, strălucitoare, la propriu, a fost unul deosebit: 200 de companii

Fotografie din expoziția *Passato Prossimo*

Orchestra camerală *I Solisti Veneti*

din Europa Centrală și de Est, dintre care peste 100 din România, și-au trimis reprezentanți la această expoziție, care s-a încheiat cu o extravagantă defilare de top-modele împodobite cu prețioasele bijuterii.

Referindu-se la dificultățile generate de actuala conjunctură economică ce a dus la scăderea importurilor de profil din Italia, țară care conduce în topul celor mai mari exportatori din domeniu, dl Mario Iaccarino, directorul Institutului

italian de comerț exterior (ICE), organizator al evenimentului, a apreciat că aceasta criză „nu a fost atât de mare în România, consumatorii bogați au continuat să cumpere”.

Elena Bădescu

Expoziția *„Bijuterii italiene”*

O prestigioasă colecție bilingvă – Biblioteca italiană

În această vară s-a lansat volumul Michelangelo, *Rime / Poezii. Opera omnia*, cel de al paisprezecelea din deja bine-cunoscuta colecție bilingvă *Biblioteca italiană*, care împlinește aproape cinci ani de la apariție. Colecția aparține editurii HUMANITAS și reprezintă un proiect editorial unic în România, care a luat naștere în 2005, la inițiativa și din pasiunea celor doi italieniști care îl coordonează, prof. dr. Nuccio Ordine de la Universitatea din Calabria și autoarea rândurilor de față, prof. dr. la Universitatea din București. Inițiativa s-a bucurat imediat de sprijinul directorului de atunci al Institutului Italian de Cultură din București, regretatul prof. Vito Grasso, care a propus Ministerului de Externe al Italiei să susțină financiar inițiativa lor și a editurii. Colecția a debutat în 2006, iar de atunci publică cu regularitate, cu sprijinul constant al Institutului Italian de Cultură și al MAE al Italiei, între trei și patru volume pe an.

Proiectul intenționa să readucă în atenția publicului cititor și al instituțiilor de cultură – doritoare să se sincronizeze mai ales cu ceea ce este nou – operele clasice, în speță ale clasicele italiene, acelea care au devenit, în timp, texte fondatoare ale identității europene și ale culturii universale. Așadar, scopul principal a fost reîntoarcerea la clasici, însă nu oricum, nu făcând din marile texte ediții de popularizare vandabile la chioșcul de ziare (cu toate că și asemenea ediții au valoarea și importanța lor), ci ediții științifice, adică atent transpuse ca text (în ambele limbi) și însoțite de un bogat aparat critic (cronologii, comentarii și note), precum și de studii introductive ale unor eminenți specialiști din Italia. Totodată colecția a dorit să aibă o viziune interdisciplinară și fără bariere de gen ori de timp, adică punând alături de poezia lui Dante sau Tasso, opera politică a lui Machiavelli, alături de nuvele din perioada Barocului, scrisorile „copernicane” ale lui Galileo Galilei, alături de proză, versuri, alături de clasicii secolelor trecute, poezii canonice ai secolului XX. Prezența textului italian față în față cu tălmăcirea românească a permis, pentru prima dată în mod programatic, confruntarea cu originalul: pentru cunoscători aceasta este o oportunitate unică de verificare a nuanțelor, pentru începători, un formidabil exercițiu de apropiere de limba italiană. Profesori amândoi, coordonatorii au avut fără îndoială dorința de a se adresa mai ales studenților și în general tinerilor, care altminteri au cu greu acces la originalul italian al textelor clasice, dar colecția, ca atare, se dorește a fi în general formatoarea unui public de calitate, care caută temeinicia și e reticent la mode.

Colecția și-a propus de la bun început să republice în ediții noi și atent revizuite o seamă de traduceri excepționale realizate în anii regimului comunist (când

L'estate appena scorsa abbiamo assistito al lancio del volume Michelangelo, Rime / Poezii. Opera Omnia, il quattordicesimo apparso nella ormai nota collana bilingue Biblioteca Italiana della casa editrice HUMANITAS. Questa collana è un progetto editoriale unico in Romania che è nato nel 2005, per iniziativa e dalla passione dei due italianisti che la dirigono, ossia di Nuccio Ordine, docente presso l'Università della Calabria, e di chi scrive, docente presso l'Università di Bucarest. L'iniziativa ha goduto dell'appoggio immediato del direttore di allora dell'Istituto Italiano di Cultura di Bucarest, il prof. Vito Grasso, che ha proposto al Ministero degli Esteri dell'Italia di sostenere il progetto. La collana è esordita, con tre volumi, nel 2006, e da allora pubblica regolarmente, con il costante aiuto dell'Istituto Italiano di Cultura e del MAE italiano, fra tre e quattro volumi all'anno.

Il progetto si è proposto di riportare all'attenzione dei lettori e degli operatori culturali – attenti piuttosto a sincronizzarsi con le novità – le opere dei classici, più precisamente dei classici italiani, quelle che, nel tempo, sono diventate testi fondativi dell'identità europea e della cultura universale. Dunque lo scopo principale è stato il ritorno ai classici, ma non un ritorno qualunque, in veste meramente divulgativa e da vendere dai giornali (benché anche tali edizioni abbiano un loro merito e valore), ma in edizioni scientifiche, molto curate e accompagnate da ricchi e alti apparati critici (note e cronologie) e introdotte da illustri critici italiani. Contemporaneamente, la collana si è imposta una visione interdisciplinare e senza barriere di genere o di tempo, cioè ha pubblicato accanto alla poesia di Dante o di Tasso, l'opera politica del Machiavelli, accanto alle novelle del Barocco, le lettere „copernicane” di Galilei, accanto alla narrativa, la poesia, accanto ai classici del passato, i poeti „canonici” del Novecento. La presenza del testo italiano a fronte permette, per la prima volta in un modo programmatico, il confronto con l'originale: per gli specialisti questa è un'opportunità unica di cogliere le sfumature, per i principianti, un formidabile esercizio di appropriazione della lingua italiana. Essendo tutti e due professori, i coordinatori hanno desiderato di rivolgersi prima di tutto agli studenti e ai giovani, che non hanno un facile accesso all'originale dei testi italiani classici, però la collana in quanto tale desidera in genere di formare un pubblico di qualità, che rifugge dalle mode e cerca la solidità.

Sin dall'inizio la collana si è proposta di ripubblicare in edizioni rievolute una serie di traduzioni di altissima qualità realizzate negli anni del regime comunista (quando, fortunatamente, in Romania i classici hanno goduto di molta attenzione) e da tempo introvabili, ma soprattutto di offrire nuove versioni romene e traduzioni di testi fondamentali ancora sconosciuti ai nostri lettori. Dalla

foto © <http://www.humanitas.ro>

din fericire, unii clasici s-au bucurat de multă atenție în România) și demult dispărute de pe piață, dar mai ales să ofere versiuni noi și noi traduceri de texte fundamentale, necunoscute încă publicului românesc. Din prima categorie aş cita măiestrele traduceri (și totuși acum semnificativ revizuite) ale lui Romulus Vulpesco din Dante (*Vita nuova*) și Tasso (*Aminta*) sau ale lui C.D. Zeletin (*Sonetul italian în Evul Mediu și în Renaștere* și *Poeziile-opera omnia* ale lui Michelangelo); din a doua categorie aş menționa o operă fundamentală a iluminismului italian și a statului modern, *Despre infracțiuni și pedepse* de Cesare Beccaria (în traducerea Danei Grasso) ori *Poezii* de Umberto Saba (în traducerea lui Dinu Flămând).

Pentru valoarea traducerilor și îndrăzneala proiectului, întreaga colecție a fost distinsă în 2008 cu Premiul Național de Traducere al Ministerului Culturii din Italia și s-a bucurat de prezentări și dezbateri publice organizate atât în țară, cât și în Italia (la Târgul de Carte de la Torino, la Universitatea din Padova etc.).

Și ar mai fi de adăugat un lucru, pentru coordonatori nespuse de important: colecția este și o școală de formare a tinerilor italieniști, care aici învață cum se îngrijește o ediție, aici se afirmă ca traducători, aici deprind să se comporte și să se respecte ca breaslă.

prima categoria citerei le eccezionali traduzioni di Romulus Vulpesco di Dante (Vita nuova) e di

Tasso (Aminta) o quelle di C.D. Zeletin (Il Sonetto italiano del Medioevo e del Rinascimento e le poesie - Opera omnia - di Michelangelo); della seconda categoria ricorderei Dei delitti e delle pene di Cesare Beccaria (traduzione di Dana Grasso) oppure le Poesie di Umberto Saba (traduzione di Dinu Flamând).

Per la qualità delle traduzioni e per la temerità del progetto, nel 2008 la collana è stata insignita del Premio Nazionale di Traduzione del Ministero dei Beni e delle Attività Culturali della Repubblica Italiana e ha goduto di vari eventi di prestigio e di presentazioni in Romania e in Italia (alla Fiera Internazionale del Libro di Torino, all'Università degli Studi di Padova ecc.).

E sarebbe da aggiungere ancora una cosa, particolarmente importante per i due direttori: la collana è anche una scuola di formazione dei giovani italianisti romeni, che qui apprendono come si cura un'edizione, qui si affermano in quanto traduttori, qui imparano a comportarsi e a rispettarci come „corporazione”.

Smaranda Bratu Elian

**Una nota collana bilingue
- Biblioteca Italiana**

Ovidiu la Constanța și

O viață de om este o traiectorie în timp, dar de cele mai multe ori și în spațiu. E drept, că mulți intelectuali visează la fericirea pe care o trăiește idiotul satului când aruncă pietricele în apă pentru a admira cercurile concentrice pe care le produce. Este și acesta un fel de a călători. O călătorie imobilă pentru un personaj care s-a născut și va muri în același sat.

Majoritatea oamenilor și în special contemporanii noștri descriu în viață, de la naștere la moarte, un traseu în spațiu, uneori de bunăvoie, alteori siliți de evenimente dorite sau nedorite. Exilul, această „pierre de touche” a legăturii cu pământul natal, este elementul cel mai revelator al dorinței de „întoarcere”. E drept, că dacă de cele mai multe ori exilatul visează să se întoarcă în patria lui natală, căreia îi acordă în amintire toate virtuțile posibile, atâția alții decid să pună o cruce peste trecut, să-și construiască o viață nouă, refuzând „întoarcerea”, chiar și pentru o scurtă vacanță. Cine are dreptate? Dumnezeu știe! În orice caz, capacitatea de adaptare la o viață nouă a fost dintotdeauna considerată de savanți ca

Una vita è una traiettoria nel tempo, mai il più delle volte anche nello spazio. È vero che molti intellettuali sognano la felicità vissuta dall'idiota del villaggio, quando getta delle pietre nell'acqua per ammirare i cerchi concentrici prodotti. Anche questo è un modo di viaggiare. Un viaggio immobile per un personaggio che è nato e morirà nello stesso villaggio.

La maggior parte della gente, e soprattutto i nostri contemporanei, descrivono nella vita, dalla nascita alla morte, un itinerario nello spazio: a volte volentieri, altre volte forzati dagli eventi desiderati o non desiderati. L'esilio, questa „pierre de touche” del legame con la terra natale, è l'elemento più rivelatore del desiderio di „ritorno”. È vero che, se il più delle volte l'esiliato sogna di ritornare nel suo paese, a cui conferisce nel suo ricordo tutte le virtù possibili, tanti decidono di fare una croce sul passato, di costruire una vita nuova, rifiutando „il ritorno” anche per una breve vacanza. Chi ha ragione? Dio lo sa! In ogni caso, la capacità di adattamento a una vita nuova è stata sempre considerata dagli scienziati il primo segno di intelligenza perché esso assicura la sopravvivenza dell'individuo. Resta da vedere cosa si intende per intelligenza!

Ecco alcuni dei pensieri che mi passano per la mente mentre guardo la statua di Ovidio in una delle piazze centrali di Sulmona. E mi sembra che il poeta latino, nel suo ben noto ruolo di pensatore, che posa la testa alla mano in cui tiene la penna, dovesse farsi domande simili. Perché qua, a Sulmona, ci troviamo nella città natale del poeta che diceva „Sulmo mihi patria est”. Sulmona è una città di grandezza media nella regione degli Abruzzi, situata nel mezzo della penisola italiana, circa alla stessa distanza dalla costa dell'Adriatico e da quella del Tirreno. Il nome della città è legato alla leggenda che racconta come Solimo, uno degli amici di Enea, sarebbe entrato nel territorio montuoso della Penisola e, affascinato dalle acque che scorrevano dappertutto garantendo la fertilità del suolo, avrebbe tracciato i limiti della città in un posto che beneficia della fortezza naturale dei monti Abruzzesi. In ogni caso, l'immagine di un territorio ricco in acque è stata conservata durante tutta l'epoca romana, perché Ovidio dice, parlando di Sulmona: „gelidus uberrimus undis”, cioè „ricca in acque rinfrescanti”.

Per quanto riguarda la casa in cui è nato Ovidio, sin dal secolo XV sono circolate varie leggende, legate soprattutto agli aspetti poetici della sua opera. Così, la credenza popolare indicava il luogo chiamato „Fonte d'Amore”, e afferma che questo abbia ispirato versi sublimi. Nel 1957, in occasione del bimillenario della nascita di Ovidio, sono state eseguite ricerche archeologiche in questo luogo, ma che non hanno portato nessuna conferma di queste tesi

Sulmona

primul semn de inteligență, pentru că ea asigură supra-viețuirea individului. Rămâne de văzut ce se cheamă inteligență!

Iată câteva din gândurile ce-mi trec prin minte în timp ce privesc statuia lui Ovidiu într-una din piețele centrale din Sulmona. Și mi se pare că poetul latin, în binecunoscuta sa postură de gânditor care-și sprijină capul cu mâna în care ține stilul, trebuie să-și pună întrebări asemănătoare. Pentru că aici, la Sulmona, ne aflăm în orașul natal al poetului care spunea: „Sulmo mihi patria est”. Sulmona este un oraș de talie mijlocie din zona Abruzzilor, aflat în mijlocul Peninsulei Italice, aproximativ la egală distanță de coasta Adriaticii și de cea Tireniană. Numele orașului este legat de legenda care povestește că Solimo, unul dintre prietenii lui Eneas, ar fi pătruns în teritoriul muntos al Peninsulei și, încântat de apele care șiroiau peste tot, garantând fertilitatea solului, ar fi trasat limitele orașului într-un loc ce beneficiază de fortificațiile naturale ale munților Abruzzi. În tot cazul, imaginea unui teritoriu bogat în ape s-a păstrat în toată epoca romană, pentru că Ovidiu spune, vorbind despre Sulmona: „gelidis uberrimis undis”, adică „bogată în ape răcoroase”.

În ceea ce privește casa în care s-a născut Ovidiu, încă din secolul XV au circulat diferite legende, legate mai ales de aspectele poetice ale operei sale. Astfel, credința populară o desemna în locul numit „Fonte d'Amore” și afirmă că acesta i-ar fi inspirat versuri sublime. În 1957, cu ocazia bimileniumului nașterii lui Ovidiu, au fost întreprinse cercetări arheologice în acest loc, dar care nu au adus nicio confirmare a acestor presupuneri.

Viața lui Ovidiu a cunoscut o continuă ascensiune până la ora exilului. Poetul însuși descrie originile sale în elegia X din „Tristele”, compuse pe malurile Pontului Euxin. El s-a născut într-o familie de cavaleri ai Imperiului în 43 î.Hr., un an după moartea lui Iulius Cezar. Invitat la Roma pentru a studia în cele mai repute școli de retorică și gramatică, la numai 17 ani, Ovidiu călătorește în Grecia și Orient, pentru a-și perfecționa cunoștințele. Foarte repede se consacră poeziei și începe o viață mondenă. Așa a făcut cunoștință cu marii literați ai vremii sale: Horațiu, Propertiu, Gako și, în mai mică măsură, cu Virgiliu.

Principalele opere scrise de Ovidiu și care i-au creat o solidă reputație în vremea lui au fost „Amores”, „Heroides”, dar mai ales cele dedicate artei iubirii, „Ars amatoria” și „Remedia amoris”, precum și „Le Metamorfosi”. O altă operă importantă „Fasti”, care celebrează festivitățile romane, a rămas neterminată și a fost publicată numai după moartea poetului. În anul 8 d.Hr.

Statuia lui Ovidiu de la Sulmona

La vita di Ovidio ha conosciuto una continua ascensa fino al momento dell'esilio. Il poeta stesso descriverà le sue origini nell'elegia X delle „Tristia”, composte sulle rive del Ponto Euxinus. Lui era nato in una famiglia di cavalieri dell'Impero nell'anno 43 avanti Cristo, un anno dopo la morte di Giulio Cesare. Invitato a Roma per studiare nelle scuole più rinomate di retorica e grammatica, a soli 17 anni, Ovidio viaggia in Grecia e nell'Oriente, per perfezionare le sue conoscenze. Si consacra rapidamente alla poesia e comincia una vita mondana. Fu così che fece la conoscenza dei grandi letterati del suo tempo. Orazio, Propertio, Gako e, non di meno, Virgilio.

Le opere principali scritte da Ovidio e che gli hanno creato una reputazione solida a quei tempi, sono state „Amores”, „Heroides”, ma soprattutto quelle dedicate all'arte dell'amore, „Ars amatoria” e „Remedia amoris”, ed anche „Le Metamorfosi”. Un'altra opera importante, „Fasti”, che celebra le festività romane, è rimasta incompiuta ed è stata pubblicata solo dopo la morte del poeta. Nell'anno 8 d.C., Ovidio è stato colpito all'improvviso dalla decisione dell'imperatore Augustus di esiliarlo a Tomis per ragioni rimaste non chiare fino ai nostri giorni. Sappiamo che le accuse portate al poeta erano due: „carmen” e „error”, cioè la „poesia” e „l'errore di condotta”, la seconda essendo la più seria. La vera causa dell'errore commesso non è stato mai rivelata da Ovidio, forse anche nella speranza di vedere la sua condanna annullata. Durante il suo soggiorno in Scizia non ha smesso di scrivere alle autorità di Roma, implorando la grazia imperiale e richiedendo l'aiuto della moglie e degli amici rimasti nel suo paese. Le opere maggiori di questo periodo di circa 10 anni sono le „Tristi” e le „Epistulae ex Ponto”. La morte l'ha colto in quelle terre lontane, a circa 60 anni, nell'anno 17 d.C.

Paradossalmente, l'esilio e la morte del poeta lontano dal paese natale, non hanno portato all'oblio della sua

Sequenze romeno-italiane
Ovidio a Costanza e Sulmona

Ovidiu a fost lovit pe neașteptate de decizia împăratului Augustus de a-l exila la Tomis pentru motive rămase neclare până în zilele noastre. Știm că acuzațiile aduse poetului erau două: „carmen” și „error”, adică „poezia” și „eroarea de conduită”, a doua fiind cea mai gravă. Adevărata cauză a erorii comise nu a fost niciodată revelată de Ovidiu, poate și în speranța de a-și vedea condamnarea anulată. În tot timpul șederii în Scitia nu a încetat să scrie autorităților de la Roma, implorând grația imperială și reclamând ajutorul soției și prietenilor rămași în patria sa. Operele majore ale acestei perioade de aproape 10 ani, sunt „Tristia” și „Epistulae ex Ponto”. Moartea l-a găsit pe acele meleaguri îndepărtate, la aproape 60 de ani, în anul 17 d Hr.

De maniera cea mai curioasă, exilul și moartea poetului departe de țara natală, nu au dus la uitarea operei sale. Din contră, poate din cauza caracterului licențios al unei mari părți din creația sa, poate și datorită misterului legat de cauza exilului, opera lui Ovidiu s-a bucurat încă din Evul Mediu de un mare răsunset în toată Europa, răsunset care s-a repercutat chiar și în tradițiile populare din regiunea sa de baștină.

Bineînțeles că transmiterea orală a legendelor legate de personalitatea lui Ovidiu a dus la nașterea multor mituri și „infrumusețări”. Astfel, datorită textelor din „Metamorfoze”, poetul era privit ca un fel de magician, dotat cu puteri divine, capabil să realizeze miracole. Tradiția de la Sulmona spune că Ovidiu a ridicat într-o singură noapte o superbă vilă instalată pe muntele Morrane din apropiere. Vila, dotată cu galerii, arcade, logii, terase, băi și picturi de preț, a devenit repede punctul de atracție pentru locuitorii regiunii. Supărat de indiscreția vizitatorilor, Ovidiu i-ar fi transformat cu un singur cuvânt pe bărbați în păsări și pe fete într-un rând de plopi. Imediat după aceea, Ovidiu ar fi dispărut într-un faeton cu cai de foc, care s-a îndreptat spre Roma, unde poetul ar fi continuat să practice magia mulți ani. În același timp, se spunea că Ovidiu era blestemat, probabil datorită aspectului licențios al operei sale, și că avea contacte frecvente cu diavolul, „cu care comunica prin puțul săpat în curtea vilei sale”. Alteori, se auzea că el ar fi cutreierat noaptea prin regiune, sperându-i pe țărani pentru că lua înfățișarea fie a unui câine negru, fie a unui lup, fie a unui vițel cu ochi de foc. Alte surse încearcă să-l prezinte pe Ovidiu drept un savant, care încerca prin opera lui să prevină pe „vulgum pecus” de pericolele desfrâului. Drept care se spunea că la bătrânețe, Ovidiu, obosit de atâta magie, s-ar fi transformat în călugăr pe muntele Morrane, arzând cărțile din tinerețe și scriind altele despre... virtuțile creștine!!

Era deci inevitabil ca locuitorii Sulmonei să-și dorească să aibă o reprezentare modernă a celui mai celebru fiu al orașului. Prima inițiativă în acest sens îi aparține căpitanului Enrico Pianelli, care în noiembrie 1857 lansează o primă listă de subscripție. În 1885 a fost ales locul unde urma să fie amplasată statuia, piața Vittorio Emanuele II, locul în care mai târziu a fost înălțat monumentul ostașilor din Sulmona căzuți pe câmpul de luptă. Un nou comitet pentru ridicarea monumentului dedicat lui Ovidiu, constituit în 1902, a

opera. Al contrario, forse a causa del carattere licenzioso di una grande parte della sua creazione, forse anche a causa del mistero legato alla causa dell'esilio, l'opera di Ovidio ha goduto sin dal Medioevo di un grande riconoscimento in tutta l'Europa, essendo presente anche nelle tradizioni popolari della sua regione natale.

Certo che la trasmissione orale delle leggende legate alla personalità di Ovidio ha portato alla nascita di molti miti e „abbellimenti”. Così, grazie ai testi delle „Metamorfosi” il poeta era considerato una specie di mago, con poteri divini, capace di fare dei miracoli. La tradizione di Sulmona dice che Ovidio ha costruito in una sola notte una splendida villa sul monte Morrane, che si trovava nelle vicinanze. La villa, con gallerie, volte, loggie, terrazze, bagni e pitture preziose, è diventata rapidamente il punto di attrazione per gli abitanti della regione. Offeso dall'indiscrezione dei visitatori, Ovidio avrebbe trasformato, con una sola parola, gli uomini in uccelli e le donne in un filare di pioppi. Subito dopo, Ovidio sarebbe scomparso in una nube con cavalli di fuoco, dirigendosi verso Roma, dove il poeta avrebbe continuato a praticare la magia per molti anni. Allo stesso tempo, si dice che Ovidio fosse maledetto, probabilmente a causa dell'aspetto licenzioso della sua opera e che aveva contatti frequenti con il diavolo „con cui comunicava mediante il pozzo scavato nel cortile della sua villa”. Altre volte, si sentiva che avesse attraversato di notte la regione, spaventando i contadini perché si trasformava sia in un cane nero, sia in un lupo, sia in un vitello con occhi di fuoco.

Altre fonti tentano di presentare Ovidio come uno scienziato che prova con la sua opera ad avvertire il „vulgum pecus” circa i pericoli della dissolutezza. Per cui si dice che nella terza età Ovidio, stanco di tanta magia, si sia trasformato in monaco sul monte Morrane, bruciando i libri della gioventù e scrivendone altri sulle... virtù cristiane!!

Era dunque inevitabile che gli abitanti di Sulmona desiderassero avere una rappresentazione moderna del più celebre figlio della città. La prima iniziativa in questo senso appartiene al capitano Enrico Pianelli, che, nel novembre del 1857 lancia una prima sottoscrizione. Nel 1885 è stato scelto il luogo dove doveva essere situata la statua, la Piazza Vittorio Emanuele II, il luogo in cui più tardi è stato disposto il monumento ai soldati di Sulmona morti sul campo di battaglia. Un nuovo comitato per installare il monumento dedicato a Ovidio, costituito nel 1902, ha deciso l'apertura di una nuova sottoscrizione, in cui gli abitanti potevano offrire dei fondi „anche in rate mensili di meno di 6 lire”

*Nel frattempo, nel 1884, l'iniziativa di erigere un monumento in onore di Ovidio era stata presa dal prefetto di Costanza. Il monumento fu commissionato allo scultore italiano **Ettore Ferrari**, celebre per la sua arte ed anche per la sua attività politica. Lo stesso è stato deputato nel Parlamento italiano tra 1882 e 1892. La statua di Ovidio, esposta alla „Mostra Nazionale di Torino”, è stata edificata a Contanza e inaugurata il 30 agosto 1887, alla presenza dell'avvocato Raffaele Ognihene, il rappresentante di Sulmona.*

Solo il 16 dicembre 1923 il Consiglio comunale di Sulmona decise, come menziona il verbale della seduta che:

Foto © Laura Ungureanu

decis deschiderea unei noi liste de subscripție, în care locuitorii puteau oferi fonduri „chiar și în rate lunare inferioare a 6 lire”.

Între timp, în 1884, inițiativa ridicării unui monument în onoarea lui Ovidiu fusese luată de prefectul Constanței. Comanda monumentului i-a fost încredințată sculptorului italian **Ettore Ferrari**, celebru pentru arta sa, precum și pentru activitatea sa politică. A fost deputat în Parlamentul Italian între 1882 și 1892. Statuia lui Ovidiu, expusă la „Mostra Nazionale di Torino”, a fost înălțată la Constanța și inaugurată pe 30 august 1887, în prezența avocatului Raffaele Ognihene, reprezentantul Sulmonei.

De abia în 16 decembrie 1923 Consiliul comunal al Sulmonei hotărăște, după cum menționează procesul-verbal al ședinței: „Ilustrul maestru **Ettore Ferrari** a decis să dăruiască Sulmonei monumentul dorit, pentru care i se vor rambursa costurile materialelor utilizate care, incluzând și socul, se ridică, după părerea sculptorului, la 20.000 lire. Suma de 6.875 de lire, provenită din diferite donații, se află depozitată în Casa Comunei, soldul de aproximativ 13.125 lire va fi acordat de Administrația Comunei. Sulmona va avea astfel o operă de artă remarcabilă cheltuind o sumă modestă și se va achita de o datorie de onoare către fiul ei cel mai ilustru. Monumentul va fi ridicat în Piazza XX Settembre și Administrația dorește să-l inaugureze pe 21 aprilie, aniversarea Nașterii Romei”.

Așa se face că statuia lui Ovidiu din Sulmona este copia exactă a celei din Constanța, inaugurate cu aproape 40 de ani înainte. Inaugurarea monumentului de la Sulmona a avut loc pe data de 30 aprilie 1925, în prezența regelui Italiei, Vittorio Emanuele II, discursul oficial fiind rostit de senatorul Enrico Cocchia, profesor de literatură latină la Universitatea din Napoli.

„L'illustre maestro **Ettore Ferrari** ha deciso di regalare a Sulmona il monumento desiderato, per cui gli saranno rimborsati i costi dei materiali usati che, inclusa la base, arrivano, secondo lo scultore, a 20.000 lire. La somma di 6.875 lire, proveniente da donazioni, si trova depositata presso la Cassa Comunale; il saldo di circa 13125 lire sarà pagato dall'Amministrazione del Comune. Sulmona avrà così un'opera d'arte notevole spendendo una somma modesta e pagherà un debito d'onore verso il suo figlio più illustre. Il monumento sarà edificato nella Piazza XX Settembre e l'Amministrazione desidera inaugurarlo il 21 Aprile, l'anniversario della Nascita di Roma.”

E così, la statua di Ovidio di Sulmona è la copia esatta di quella di Costanza, inaugurata circa 40 anni prima. Il monumento di Sulmona è stato inaugurato il 30 aprile 1925, alla presenza del Re d'Italia Vittorio Emanuele II, il discorso ufficiale essendo pronunciato dal senatore Enrico Cocchia, professore di letteratura latina all'Università di Napoli.

Statuia lui Ovidiu de la Constanța

Sequenze romeno-italiane Ovidio a Costanza e Sulmona

LA PUGLIA:

carattere mediterraneo, porta d'Oriente

La bellezza dell'Italia non sta tanto, o non sta „solo” nelle sue ricchezze archeologiche, nella sua Storia o nei fasti di Roma perchè, a ben guardare, ogni nazione possiede il fascino della propria Storia. La vera ricchezza e bellezza dell'Italia, a causa della diffusione capillare del patrimonio culturale in ogni città, in ogni villaggio, in ogni valle, sta soprattutto nell'armoniosa integrazione città-campagna, patrimonio culturale-paesaggio, natura-cultura: integrazione che ha forgiato le caratteristiche più peculiari dell'Italia e degli italiani, e che qua e là ancora resiste.

Se c'è dunque una regione che in modo del tutto particolare serba intatto questo equilibrio, essa è la Puglia, una delle regioni meno conosciute e frequentate dal turismo dell'Est, se non dalla diaspora romana che là ha trovato tante opportunità di insediamento. Eppure è molto semplice raggiungerla con lo scopo di una vacanza. Linee aeree collegano direttamente Bucarest a Bari, la città' capoluogo di regione, dove peraltro à numerosissima e ben radicata la comunità ortodossa.

Ma io suggerisco un modo più piacevole di raggiungere la Puglia, per chi abbia tempo ed auto a disposizione, perchè poi un'auto serve

davvero, trovandosi in Puglia: da Bucarest via Bulgaria fino al confine con la Grecia; poi tutto in autostrada fino a Igoumenitsa, dove un traghetto vi condurrà piacevolmente in una notte (o in un giorno, a seconda delle preferenze di viaggio) fino a Brindisi, da dove partì verso Est l'imperatore Traiano e dal cui porto partivano le crociate, o fino a Bari, dove giunse da Est il corpo di San Nicola, veneratissimo tanto dai pugliesi quanto dalla comunità ortodossa presente in quella parte d'Italia. La scelta del porto di arrivo non è influente, dal momento che la Puglia è lunga, molto lunga (ben 865 km. di coste, di cui il 93 % balneabili - dato 2007-) e non si può percorrere tutta in una sola vacanza. Quindi il viaggiatore avveduto dovrà decidere se rivolgere la sua escursione verso il Sud della Puglia - scegliendo Brindisi - o verso il nord, scegliendo dunque Bari.

Intanto percorriamolo idealmente, questo viaggio, attraverso le meraviglie poco conosciute di questa regione così tanto vicina alla cultura balcanica, eppure così magicamente mediterranea. Per forza di cose lo faremo in più di una puntata, ed ogni volta sarà una scoperta sorprendente.

Noterelle storiche ed etniche

La Puglia risulta storicamente abitata fin dal 3000 a.C. da popolazioni di origine molto probabilmente illirica (grosso modo gli attuali albanesi), di quello stesso ceppo dal quale erano venuti i Veneti. Questi antichi abitatori della Puglia furono poi chiamati Jàpigi dai Greci, e si distinsero nei sottogruppi tribali dei Dàuni, Peucezi, Pedicoli, Messapi e Salentini. La Puglia entrò nella storia verso la fine del secolo VIII a.C. con l'immigrazione di genti provenienti da Sparta e dalla Laconia, che fondarono, oltre Gallipoli e Otranto, il maggiore centro greco della Puglia in una felicissima posizione geografica: Taranto. La regione entrava così a far parte della Magna Grecia.

Con alterne vicende, e attraverso varie guerre di supremazia con le tribù locali sopra menzionate, Taranto entrò nell'orbita romana nel 272 a. C. Dovremo aspettare la caduta dell'Impero romano per veder installarsi nell'VIII secolo d. C. i Longobardi. Dopo il dominio dell'impero di Bisanzio, successivamente, fra l'anno 827 e l'871, si impadronirono della regione i musulmani, che avevano già conquistato la Sicilia nel 607. Infine, tra gli anni 876 e 880, la Puglia tornava al dominio bizantino.

CONOSCI TU IL PAESE DOVE FIORISCONO I LIMONI?
NEL VERDE FOGLIAME SPLENDONO ARANCE D'ORO
UN VENTO LIEVE SPIRA DAL CIELO AZZURRO
TRANQUILLO È IL MIRTO, SERENO L'ALLORO
LO CONOSCI TU BENE?

(GOETHE)

Tuttavia ogni nostro viaggio, non seguirà un filo logico, ma vagabonderemo da un centro all'altro, da un'antica città ad un castello, seguendo dunque un filo delle emozioni e dei ricordi. Durante questo viaggio, e per i più curiosi, inserirò piccoli riquadri di richiami storici, etnici e geografici. Cominciamo dunque.

TRANI

A chi mai verrebbe voglia di andare a Trani? Cos'è mai questa città, e chi ne ha mai sentito fare il nome? Io stesso, pugliese di origine (anzi, Salentino, del „tacco d'Italia”, e la differenza non è di poco conto, se parlate con un pugliese) ne conoscevo il nome e ciò che conteneva, ma l'ho vista e scoperta solo recentemente, pur avendo vissuto in Puglia per decenni. Ed è un centro incantevole, con origini millenarie (si trova citata anche nella Tavola Peutingeriana), fondata, secondo la leggenda, col nome di Tirenium o Turenium, tra il III e il IV secolo d.C. da Tirreno, figlio di Diomede.

E poi, è a soli 40 km da Bari (nostro ideale punto di arrivo, col suo porto o con il suo aeroporto) e ad 80 km dal promontorio del Gargano - lo „sperone” del „tacco d'Italia” - con le sue coste mozzafiato. Ma per il momento occupiamoci di Trani: ne vale la pena. Essa è una cittadina linda e perfettamente mantenuta, dal nobile passato, leggibile ancora nei fasti dei suoi palazzi gentilizi, dagli angoli e dalle piazzette remote e scenografiche, con il centro medievale sviluppato attorno al porto che ne fece un importante centro commerciale del Mediterraneo con rotte mercantili sviluppate soprattutto verso oriente, fino alla abbacinante meraviglia del suo monumento più celebre: la Cattedrale, patrimonio dell'UNESCO.

Cattedrale di Trani

Castello di Trani

Costruita sopra un'altra chiesa fra il 1097 e la metà del 1200, i successivi restauri a partire dall'800 hanno rivelato che il suo interno è costituito da ben tre chiese, una sull'altra e a livelli diversi. Si erge solitaria quasi sorvegliata dal suo campanile alto ben 59 metri. L'insieme, in puro stile romanico di grande severità e purezza, si offre però alla vista con il puro equilibrio di tutte le sue componenti, armonicamente concepito come un canto gregoriano che si libra nell'aria, con la massa compatta della chiesa vera e propria e il campanile che fa quasi da „contro-canto” visivo. Quasi sospesa tra l'azzurro del mare e del cielo, la Cattedrale è posizionata su un promontorio, uno spazio proteso sul mare, solitaria, che guarda una grande piazza „di pietra”, che le fa da scenario altrettanto armonico e severo.

L'occhio non può evitare di restare come abbagliato, e tutta la sua struttura – per non parlare dell'interno e dei tesori che custodisce – si rivela, per chi lo voglia, una inestimabile „visione” di storia e di architettura.

Di fronte, all'altro capo della piazza, quasi a fare da contrappunto al messaggio religioso del potere spirituale di cui la Cattedrale è portatrice, sta quasi a guardia di quella porzione di costa, il Castello svevo di Federico II, costruzione che sembra voglia sottolineare la presenza del potere temporale in faccia alla Cattedrale. Torneremo su Federico II di Svevia, straordinario personaggio storico e dai rapporti estremamente conflittuali con la Chiesa del tempo, tanto da essere colpito da ben tre scomuniche. Ma ora soffermiamoci solo sul castello. Perfetto esempio di architettura militare, di ardita concezione, anch'esso simmetricamente puro e severo nelle sue linee, ispirato all'essenziale tracciato dei „castra” romani e alle più sofisticate fortificazioni crociate di Terrasanta. Costruito tra il 1233 e il 1249 letteralmente sulla riva del mare, allo scopo di sfruttare i bassi fondali per impedire l'avvicinarsi delle navi e il pericolo di sbarchi ostili. Una visita al suo interno è irrinunciabile, per leggerne pienamente la funzione a cui esso era dedicato. La storia che lo ha attraversato, poi, e cosìpregna di eventi e personaggi, che lasciamo al viaggiatore accorto il piacere di documentarsi in proposito. Ma anche, se lo vorrà, di perdersi nei vicoli di Trani, tra locande, ristoranti, bar all'aperto, fra gente ospitale e suoni mediterranei.

Noi non lo annoieremo oltre, e sorvoliamo dunque su tutte le altre sorprese e bellezze monumentali di cui una visita a Trani può gratificarci. Valga qualche breve citazione per tutte: l'antico monastero medievale di Capo Colonna, la chiesa dei Templari, la Sinagoga del 1200, una delle più antiche esistenti, il rinascimentale Palazzo Caccetta (per citare sommariamente solo quattro esempi architettonici e storici).

Dobbiamo correre, lasciarci alle spalle questa sorprendente cittadina, e proseguire il nostro viaggio ideale, alla scoperta di altre cose di cui non si sente frequentemente parlare, ma che sono di una bellezza stupefacente.

Appunti geografici

La Puglia – terza regione italiana per sviluppo costiero dopo la Sicilia e la Sardegna – è anche la regione d'Italia situata più a Est: la cittadina di Otranto, sulla costa, verso l'estremo Sud, si trova a circa 80 km dalle coste dell'Albania. Nelle mattinate limpide se ne vedono le montagne. Basta alzarsi appena in volo con un piccolo aereo da turismo, andare sul mare verso la Grecia e i confini delle acque territoriali (io l'ho fatto) e si intravedono le prime isole greche. La Puglia è il tipico „Tacco” dello stivale d'Italia, ed è uno stivale che ha anche il suo „sperone” identificabile nel promontorio del Gargano, che è poi la zona più alta della Puglia, con un picco massimo di 1055 metri (le Murge non superano i 700 metri).

In Puglia finisce anche l'Italia, che appunto non termina verso occidente, perché vi sono numerose isole grandi (Sicilia e Sardegna) e piccole (le isole Pelagie, più vicine alla Tunisia che all'Italia, dove perfino Lampedusa e Lampione – due delle tre isole Pelagie, la terza è Linosa – appartengono geologicamente alla piattaforma continentale Africana e non a quella italiana). In Puglia invece „finisce” davvero l'Italia, a Capo Santa Maria di Leuca, detta appunto dai latini „Finibus Terrae”, laddove si incontrano mare Adriatico e mare Ionio. Regione in parte pianeggiante nella metà inferiore, e con alture collinari nella metà superiore (a parte il promontorio garganico, le Murge tarantine e baresi, queste ultime costituite da bei declivi fittamente coltivati o boscosi), è anche la patria di alcune produzioni dei suoi vini, dell'olio, del frumento.

Antonio RIZZO

„Un professionista non si forma dall'oggi al domani”

– Egregio Direttore Generale Simonelli, da quanto tempo opera Banca Italo Romena?

– Banca Italo Romena è stata fondata nel 1980 come primo esempio di joint-venture tra l'Italia e la Romania nel settore bancario. Nel 2000 è stata acquisita dalla Veneto Banca, con lo scopo di diventare un appoggio bancario per gli affari dei numerosi imprenditori italiani, veneti in particolare, che hanno sviluppato o trasferito una parte delle loro attività in Romania.

Pian piano è cresciuta e ora abbiamo 22 filiali che coprono quasi tutto il territorio del vostro Paese. La nostra attività è orientata verso le piccole e medie imprese in settori importanti quali agricoltura, energia o prodotti manifatturieri, ma negli anni si è estesa anche ai privati e alle famiglie, ai quali offriamo prodotti e servizi tagliati su misura.

– Dato che ha assunto la carica di Direttore Generale della Banca Italo Romena all'inizio dell'anno, mi può dire quali sono le sue impressioni fin adesso?

– I romeni e gli italiani sono due comunità che vogliono crescere assieme ai paesi di adozione. Io sono qui da sei mesi e posso parlare dell'accoglienza. Gli italiani si trovano bene in Romania. Essi formano una comunità integrata nel tessuto economico-culturale e sociale del Paese. Grazie alle affinità col popolo romeno essi si integrano facilmente, e da questo può nascere un grande progetto di sviluppo. Importante anche lo scambio di opinioni con gli enti romeni, che ha nell'Ambasciata d'Italia a Bucarest un primo punto di riferimento molto attivo. Abbiamo sempre scambi costruttivi, essendo un gruppo italo-romeno che desidera vedere crescere questo paese.

– Che parere ha dei dipendenti romeni, del loro desiderio di impegnarsi nello sviluppo durevole del Paese?

– Ho trovato in Romania giovani interessati a lavorare e a perfezionarsi. Banca Italo Romena è molto attiva nella loro formazione: ad esempio, il nostro Istituto ha organizzato di recente un corso di sviluppo commerciale per il quale abbiamo selezionato 40 giovani decisi, desiderosi di eccellere

– Stimate Domnule Director General, de cât timp funcționează Banca Italo Romena?

– Banca Italo Romena a fost înființată în anul 1980 ca un prim exemplu de joint-venture între Italia și România în sectorul bancar. În anul 2000 aceasta a fost achiziționată de Veneto Banca, cu scopul de a deveni un punct de sprijin bancar pentru afacerile numeroșilor întreprinzători italieni, în special proveniți din regiunea Veneto, care și-au dezvoltat sau și-au transferat o parte din activitate în România. Treptat, banca s-a dezvoltat ajungând să numere astăzi 22 de agenții care acoperă aproape în întregime teritoriul țării dvs. Activitatea noastră este orientată către întreprinderile mici și mijlocii care operează în sectoare economice importante precum agricultura, industria energetică sau cea manufacturieră, însă în decursul anilor instituția și-a extins activitatea adresându-se și populației printr-o ofertă de produse și servicii adaptate nevoilor acesteia.

– Ținând cont că ați preluat mandatul de Director General al Băncii Italo Romena la începutul acestui an, îmi puteți spune care sunt impresiile dvs. de până acum?

– Românii și italienii sunt două comunități care vor să crească împreună cu țările de adopție. Eu sunt aici de șase luni și pot vorbi despre ospitalitate. Italienii se simt bine în România, formând o comunitate integrată în țesutul economico-cultural și social al țării. Grație afinităților cu poporul român, aceștia se integrează ușor, ceea ce poate conduce la un mare proiect de dezvoltare. Important este și schimbul de opinii cu instituțiile române, Ambasada Italiei la București fiind un prim punct de referință foarte activ. Avem

**Interviu cu Domnul Giulio Simonelli,
Director General
al Băncii Italo Romena**

nella professione, e pensiamo che questi rappresentano una prima trancia di persone con alta potenzialità. Crediamo che aiutando la nostra risorsa più importante, i colleghi che lavorano con noi, essi hanno da guadagnare, ma ne gode anche l'azienda. È un'unione di due interessi che sostiene lo sviluppo. Stabiliamo un percorso da fare insieme, perché un professionista non si forma dall'oggi al domani, è necessario prepararlo dal punto di vista umano, professionale ed etico per il lavoro futuro.

– E' noto il fatto che Banca Italo Romena ha un'immagine molto buona in Romania. È stata anche premiata al Gala „Top banchieri”. Crede che un simile risultato sia dovuto anche al fatto che negli ultimi anni ha sostenuto intensamente la comunità in cui opera, anche tramite vari progetti umanitari, formativi e culturali?

– Questa immagine è dovuta sicuramente alla qualità del servizio bancario che offre, ma anche alle numerose iniziative locali che sostiene. Ricordiamo che Banca Italo Romena fa parte del Gruppo Veneto Banca, dodicesima realtà bancaria italiana per masse amministrare con oltre 130 anni di storia. E' un gruppo fatto da banche di territorio che coniugano un servizio bancario eccellente con una forte attenzione per i luoghi in cui sono presenti. Attenzione che vuol dire contribuire anche

intotdeauna schimburi constructive, fiind un grup italo-român care dorește să vadă crescând această țară.

– Ce părere aveți despre angajații români, despre dorința lor de a se implica în dezvoltarea durabilă a țării?

– Am găsit în România tineri interesați să muncească și să se perfecționeze. Banca Italo Romena este foarte activă atunci când vine vorba de formarea lor: spre exemplu, am organizat de curând un curs de dezvoltare comercială pentru care am selecționat 40 de tineri determinați, dornici să exceleze în profesie, și consider că aceștia reprezintă un prim grup de persoane cu un potențial ridicat. Cred că ajutând la dezvoltarea celei mai importante resurse a noastră, și anume colegii care lucrează alături de noi, aceștia au de câștigat, dar deopotrivă și instituția noastră. Este o uniune a două interese, care sprijină dezvoltarea. Stabilim un parcurs pe care-l străbatem împreună pentru că un profesionist nu se formează de azi pe mâine, este important ca acesta să fie pregătit din punct de vedere uman, profesional și etic pentru activitatea pe care o va desfășura.

– Este cunoscut faptul că Banca Italo Romena are o imagine foarte bună în România. A fost chiar și premiată la Gala „Bancheri de Top”. Credeți că un asemenea rezultat se datorează și faptului că în ultimii ani aceasta a susținut intens comunitatea în cadrul căreia activează, prin intermediul a diverse proiecte umanitare, educative sau culturale?

– Imaginea aceasta se datorează cu siguranță calității serviciilor oferite, dar și numeroaselor inițiative locale pe care banca le susține. Să nu uităm că Banca Italo Romena face parte din Grupul Veneto Banca, ce ocupă locul al 12-lea în topul instituțiilor bancare din Italia din punct de vedere al maselor administrate, având peste 130 de ani de activitate. Este un grup alcătuit din bănci de teritoriu care conjugă serviciile bancare de calitate cu o atenție deosebită pentru comunitățile în cadrul cărora operează. Această atenție înseamnă sprijinul oferit pentru dezvoltare culturală și socială, prin susținerea asociațiilor și inițiativelor locale. Printre acestea se numără *Overland for smile* – zâmbet de copil, un important proiect de voluntariat, cu rezultate tangibile pentru copiii instituționalizați care au grave probleme stomatologice. La Cluj-Napoca oferim burse de studii studenților merituoși de la Universitatea Babeș-Bolyai. În ceea ce privește

allo sviluppo culturale e sociale, attraverso il sostegno ad associazioni o iniziative locali. Tra i numerosi interventi, cito *Overland for smile* - sorriso di bambino, un progetto molto importante, un'azione di volontariato con risultati tangibili per i bambini degli orfanotrofi, che hanno gravi problemi stomatologici. A Cluj-Napoca offriamo borse di studio agli studenti meritevoli dell'Università Babeş-Bolyai. In ambito culturale ricordo con particolare piacere il concerto che abbiamo organizzato a fine giugno all'Ateneo Romeno con I Solisti Veneti, offerto alla cittadinanza di Bucarest. E' giusto che quando la gente arriva da un altro Paese non esporti solo un business, ma anche la cultura di quel paese.

Per scherzare un po', mi permetta di dire che il nostro obiettivo è diventare „la banca della porta accanto”.

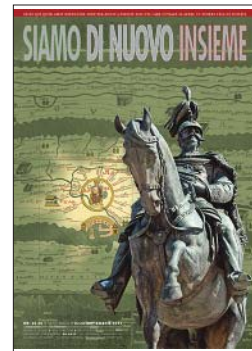
- A nome degli abitanti di Bucarest voglio ringraziarLa particolarmente per la gioia che ci ha portato il concerto „Melodia e virtuosità nella musica italiana” sponsorizzato dalla Banca Italo Romena e sostenuto dalla rinomata orchestra I Solisti Veneti, diretta dal celebre Maestro Claudio Scimone, decorato dal Presidente d'Italia con l'Ordine del Cavaliere di Gran Croce al merito della Repubblica e con la Medaglia d'oro per meriti eccezionali nel campo dell'insegnamento, dell'arte e della cultura.

**„Un profesionist
nu se formează
de azi pe mâine”**

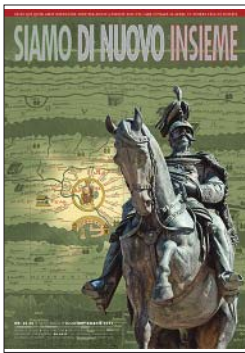
sfera culturală, îmi amintesc cu deosebită plăcere de concertul orchestrei I Solisti Veneti pe care l-am oferit locuitorilor din București, la sfârșitul lunii iunie la Ateneul Român. E just ca atunci când oamenii care vin dintr-o altă țară, să nu exporte numai o afacere, ci și cultura acelei țări. Și ca să glumesc puțin, permiteți-mi să afirm că obiectivul nostru este acela de a deveni „banca de lângă ușa dvs.”

- În numele bucureștenilor țin să vă mulțumesc în mod deosebit pentru bucuria pe care ne-a prilejuit-o concertul „Melodie și virtuositate în muzica italiană”, sponsorizat de Banca Italo Romena și susținut de renumita orchestră I Solisti Veneti, sub bagheta celebrului dirijor Claudio Scimone, decorat de Președintele Italiei cu Ordinul Cavaliere di Gran Croce al merito della Repubblica și cu Medalia de aur pentru merite excepționale în domeniul învățământului, artei și culturii.

Gabriela Tarabega

INTERVISTA

Graziela Pedimonte,

Una vita

Alexandru, Ecaterina, Andrei,
Alexandru A. Pedimonte,
Grațiela Pedimonte și Ioan
Pop (1942)

Parlando con la mia buona amica di Cluj, la gentile Emma Moiescu, della nostra Associazione (RO.AS.IT.) e dell'intento di completare la storia della comunità etnica degli italiani di Romania, lei mi ha interrotta: „Aspetta, sai, anche io ho dei parenti italiani giunti in Romania alla metà dell'ottocento. Cosa ne dici di far loro una visita?” E così sono arrivata alla famiglia Pedimonte.

I primi di questa famiglia che sono giunti in Romania sono stati tre fratelli, figli di Angelo Pedimonte, che si sono sistemati a Brăila, intorno all'anno 1860, dove lavoravano trasportando in

Discutând cu buna mea amică de la Cluj, distinsa Emma Moiescu, despre Asociația noastră și rosturile ei în a completa istoria comunității etnicilor italieni din România, ea m-a întrerupt: „Dar stai, știi, că și eu am niște rude, italieni veniți în România la jumătatea secolului XIX. Ce-ai zice să le facem o vizită?” Și așa am ajuns la familia Pedimonte.

Primii veniți în România din această familie au fost trei frați, fii ai lui Angelo Pedimonte, care s-au așezat la Brăila, în jurul anului 1860, unde făceau comerț transportând cu șalupe, lemn și alte materiale de construcții. Doi dintre ei s-au reîntors în Italia, aici rămânând numai **Costantino Pedimonte**, care și-a întemeiat o familie numeroasă, cu 10 copii, dintre care 4 băieți și 6 fete. Din banii câștigați cu transportul pe Dunăre și-a cumpărat la Tg. Neamț pământ de la Mihail Kogălniceanu.

Pe vremea aceea, acum 100 de ani, de la vârste mici, fetițele trebuiau să fie cu dantela în mână, trebuiau să brodeze mai tot timpul; este adevărat că făceau broderii și dantele splendide, renumite în toată zona. Cei 10 copii Pedimonte au fost botezați ortodox și au vorbit numai românește, dar când mama lor a murit, preotul ortodox din Târgu Neamț a refuzat să tragă clopotele.

Primul din numeroșii copii ai lui Costantino a fost **Alexandru Pedimonte**, tatăl Grațiellei Pedimonte, amabila noastră gazdă, care ne-a primit cu bunăvoință și ne-a povestit peripețiile prin care au trecut ea și familia ei.

Alexandru Pedimonte, comerciant, deținător de păduri și primar pentru scurt timp în orașul Vatra Dornei, era unul din oamenii bogați din zonă între cele două războaie mondiale. Dar această situație privilegiată a tatălui avea să le aducă Grațiellei și întregii familii multă nefericire odată cu venirea comuniștilor. În mod evident i s-a confiscat toată averea, a fost arestat, trimis la Canalul Dunăre-Marea Neagră, apoi închis la Aiud, fiind acuzat pe nedrept că a fost primar în timpul guvernării legionare. Cât a stat la închisoare, deși a fost torturat, nu a recunoscut că a avut vreo legătură cu legionarii. Azi, se poate vedea pe monumentul primarilor din Vatra Dornei, când a fost primar Alexandru Pedimonte: din februarie 1938 până în iulie 1938!

difficili

barca legno ed altri materiali di costruzione. Due di loro sono ritornati in Italia ed è rimasto qui solo **Costantino Pedimonte**, che ha avuto una famiglia numerosa, con 10 bambini, di cui 4 maschi e 6 femmine. Con i soldi guadagnati con il trasporto sul Danubio, ha comprato a Tg. Neamț un appezzamento di terreno da Mihail Kogălniceanu.

A quei tempi, 100 anni fa, fin da piccole, le ragazzine dovevano lavorare i merletti, ricamando tutto il tempo. E' pur vero che eseguivano ricami e merletti splendidi, rinomati nella zona. I 10 bambini Pedimonte sono stati battezzati secondo il rito ortodosso e hanno parlato soltanto il romeno, ma quando la loro madre è morta, il prete ortodosso di Târgu Neamț ha rifiutato di suonare le campane.

Il primo dei numerosi bambini di Costantino è stato **Alexandru Pedimonte**, il padre di Graziela Pedimonte, la nostra gentile ospite, che ci ha ricevuto volentieri e ci ha raccontato le vicende della sua famiglia.

Alexandru Pedimonte, negoziante, possessore di foreste e sindaco per breve tempo nella città Vatra Dornei, nel primo Dopoguerra era una delle persone piu' benestanti della zona. Ma questa situazione privilegiata del padre avrebbe portato a Graziela e a tutta la famiglia molta infelicità all'arrivo dei comunisti. Evidentemente, gli è stata sequestrata tutta la fortuna, è stato arrestato e inviato al Canale Danubio-Mar Nero poi imprigionato ad Aiud, essendo accusato ingiustamente che fosse stato sindaco durante il governo legionario. Mentre era in prigione, anche se è stato torturato, non ha riconosciuto di aver avuto dei legami con i legionari. Oggi si può vedere sul monumento dei sindaci di Vatra Dornei il periodo durante il quale Alexandru Pedimonte è stato sindaco: dal febbraio 1938 al luglio 1938!

Graziela Pedimonte è nata nel 1922 a Vatra Dornei. „Da quando avevo 10 anni - ricorda Graziela - mamma mi ha inviata al liceo di Bucarest e poi a Piatra Neamț. Ha fatto lo stesso anche con i miei fratelli perché, a quei tempi, a Vatra Dornei c'era solo la scuola elementare. E così i bambini

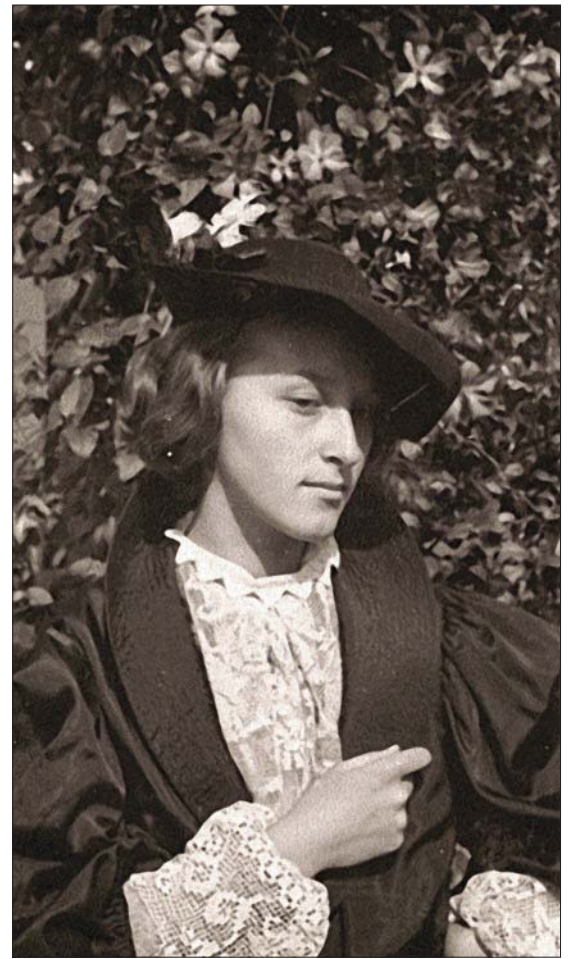
***Graziela Pedimonte** s-a născut în 1922 la Vatra Dornei. „ De la 10 ani, își amintește Graziela, mama m-a trimis la liceu la București și apoi la Piatra Neamț. La fel a fost și cu frații mei, pentru că, în vremea aceea, la Vatra Dornei exista numai școală primară. Și așa, copiii se îndepărtau de familie. Ne*

Ecaterina și Alexandru Pedimonte la aniversarea a 40 de ani de la inaugurarea Băilor din Vatra Dornei (1939)

Alexandru Pedimonte (1919)

În stânga, Graziela Pedimonte (1942) / În dreapta, Silvia, fiica Graziellei (1957)

venivano allontanati dalle famiglie. Ci incontravamo solo durante le vacanze. Poi è cominciata la guerra con le sue disgrazie e ci siamo dispersi tutti”.

Graziela aveva un temperamento di italiana. I parenti la chiamavano l'Italiana e a suo padre gli dicevano il Taliano. Anche Emma dice che Graziela era veramente italiana, con i suoi occhi splendidi, con il viso bianco, bello, con un ovale perfetto del viso e con il corpo armonioso. È stata sempre molto diligente; niente le sembrava troppo difficile e lavorava con piacere. Sfortunatamente, lei e la sua famiglia, hanno subito pienamente la persecuzione comunista. Hanno cambiato casa più volte per far perdere le loro tracce e hanno abitato a Bucarest in 3 persone in una sola stanzetta. Nonostante questo, nella casa dove abitano adesso a Cluj, troneggia nel soggiorno un mobile impressionante, che sembra di Vienna, molto ben conservato, con impiallacciatura opaca di noce d'America, che dà un'aria imperiale alla stanza.

Quando mi sono meravigliata dell'esistenza dei mobili, Graziela mi ha detto con tristezza: „Altre persone hanno abitato con essi. Ero nascosta a Năsăud, perché fino a che nostra figlia Silvia non ha avuto 21 anni, non abbiamo avuto una casa. Poveri noi, è stato un incubo! Per anni non abbiamo avuto uno stipendio, anche se mio marito era ingegnere forestale ed era stato capo reparto nella Fabbrica di Carta di Letea. Era sempre inseguito e perseguitato

întâlneam numai în vacanță. Pe urmă a venit războiul și celelalte nenorociri și ne-am împărășiat cu toții”.

Graziela avea temperament de italiancă. Rudele o strigau Italianca, iar tatălui ei prietenii îi spuneau Talianul. Și Emma spune că Graziela era cu adevărat italiancă, cu ochii ei superbi, cu un ten alb, frumos, cu un oval perfect al feței și cu trupul mlădios. A fost întotdeauna foarte harnică, nimic nu i se părea prea greu și muncea cu plăcere. Din păcate, au simțit din plin, ea și familia ei, prigoana comunistă. S-au mutat din loc în loc ca să li se piardă urma, ajungând să trăiască la București 3 persoane într-o singură cămăruță de trecere. Cu toate acestea, în casa în care locuiesc acum la Cluj, tronează în sufragerie o impresionantă mobilă, vieneză se pare, foarte bine întreținută, cu furnir mat de nuc de America, ce dă un aer imperial încăperii.

La mirarea mea vizavi de existența acestei mobile, Graziela mi-a spus cu tristețe: „Au locuit alții peste ea. Era ascunsă la Năsăud, căci până a avut fata noastră, Silvia, 21 de ani, nu am avut o locuință. Vai și amar de noi, cât am mai tras! Ani de zile nu am avut salariu, deși soțul meu era inginer silvic și fusese șef de secție la Fabrica de hârtie Letea. Era urmărit tot timpul și persecutat pentru că i se spunea că în timpul studenției fusese prieten cu niște tineri legionari, și pentru asta trebuia să plătească și copilul, și nevasta, și tot neamul. A fost pândit tot timpul. Când ne-am mutat la Năsăud, a venit un' la

Grațela Pedimonte și fiica sa
Silvia (2011)

perché si diceva che durante l'Università fosse stato amico di giovani legionari, e per questo dovevano pagare anche il bambino e la moglie e tutta la famiglia. È stato inseguito sempre. Quando siamo andati a Năsăud, è venuto uno e ci ha detto: Ogni passo che fai deve essere comunicato. E ho visto che non hai avuto niente da fare con i legionari o con il Partito Contadino. Perciò, anche se alcuni hanno visto che non era colpevole, ha dovuto vagare per anni insieme alla famiglia per far perdere le tracce. Siamo andati a Miercurea Ciuc, Năsăud, Bucarest e alla fine a Cluj, dove abitiamo ancora adesso.

Non siamo stati troppo felici, non abbiamo avuto una vita tranquilla! I miei genitori sono rimasti a Vatra Dornei e per molto tempo non abbiamo saputo niente di mio padre. Abbiamo avuto una vita difficile”.

Dopo tanti anni di lotta, Graziela Pop nata Pedimonte, gode alla fine di una meritata tranquillità, circondata da una famiglia che l'ama, da sua figlia Silvia-Gabriela Iuga, dalla nipote Anca e dal bisnipote Dragos.

bărbatu-meu și ne-a zis: Fiecare pas pe care l-ai făcut a trebuit să-l raportezi. Și te-am văzut că n-ai avut nicio treabă nici cu țărăniștii, nici cu legionarii. Așadar, deși unii au văzut că n-avea nicio vină, a trebuit să pribegescă ani de zile împreună cu familia pentru a-și pierde urma. Ne-am mutat la Miercurea Ciuc, Năsăud, București, în final la Cluj, unde locuim și acum.

N-am fost prea fericiți, nu am avut o viață tihnită! Părinții mei au rămas la Vatra Dornei și mult timp n-am mai știut nimic despre tata. Am avut o viață grea”.

După atâția ani de zbucium, Grațela Pop născută Pedimonte, se bucură, în sfârșit, de o binemeritată tihnă, înconjurată de o familie iubitoare, de fiica ei Silvia-Gabriela Iuga, de nepoata Anca și strănepotul Dragos.

Gabriela Tarabega

**Grațela Pedimonte,
o viață de zbucium**

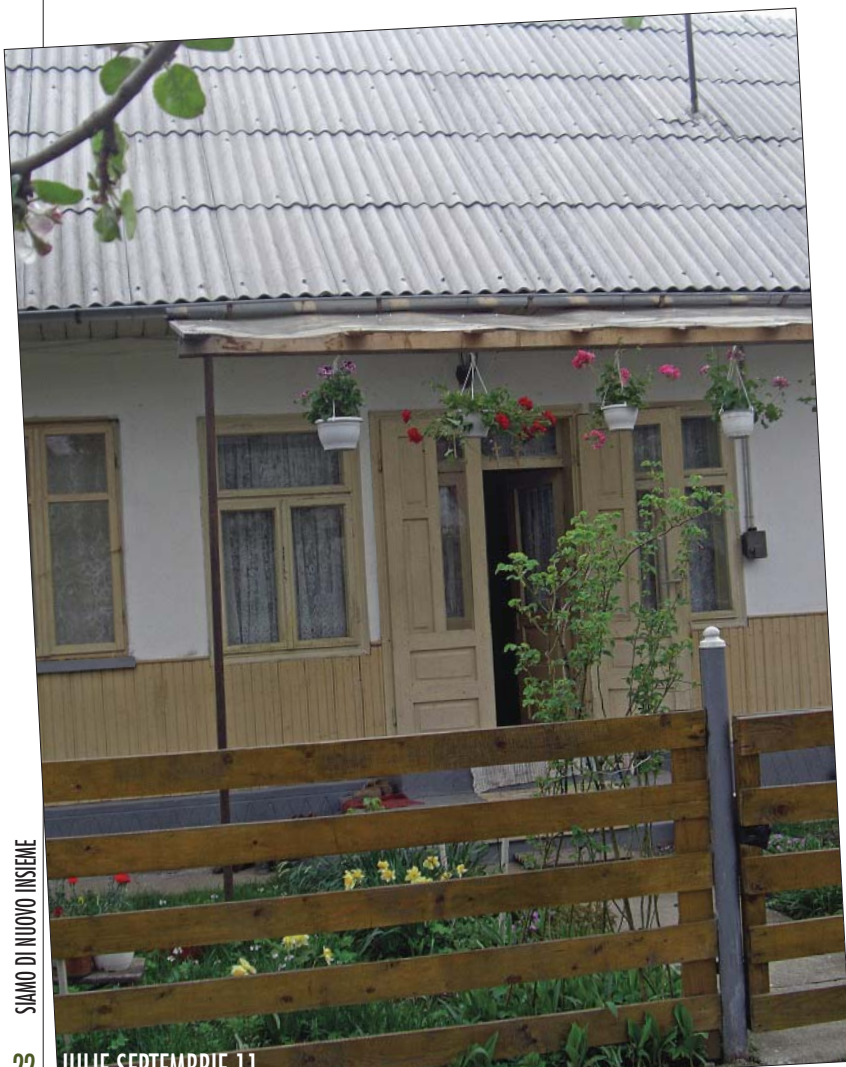
Amintiri despre italienii de pe Valea Stânișoarei (I)

O preocupare constantă a Asociației Italianilor din România este aceea de a găsi cât mai multe date din și despre trecutul italienilor din România, menite să contribuie la întregirea portretului înaintașilor și, în egală măsură, la stabilirea unor punți de legătură între aceștia și etnicii italieni de azi.

Știam de la Ioana Grosaru că la poalele Munților Stânișoarei locuiesc încă etnici italieni și-mi doream de multă vreme să ajung în acele locuri pentru a vedea cu ochii mei ceea ce a mai rămas din ce au zidit italienii trimiși acolo de Regele Carol I, după ce terminaseră lucrul la construcțiile din Regat. La acea dată întregă zonă făcea parte din Domeniile Coroanei.

Am străbătut împreună cu Ioana Grosaru și Anca Filoteanu cale lungă până prin nordul țării, în Carpații moldo-transilvani, cu al lor vechi *Drum al talienilor* din Munții Stânișoarei, care leagă Moldova de Transilvania, și *Crucea talienilor* rămasă doar într-o replică a ei, din tablă. Dar o fotografie a originalului există, iar RO.AS.IT. – Asociația Italianilor din România – încearcă unele demersuri pentru reconstrucția ei.

Casa Mariei Pezamosca

Însoțitor și ghid, bun cunoscător al locurilor și faptelor petrecute de-a lungul vremii, ne-a fost Iosif Pezamosca, descendent din neamul italienilor Pezamosca.

Din relatările sale și ale vărului Vasile, dar mai ales din povestirile pline de culoare, cu parfum ușor patriarhal și-n dulce grai moldovenesc, ale lui Constantin Niculiță în vârstă de 88 de ani (ginerelul italianului Iacob Pezamosca, fiind căsătorit cu fiica acestuia, Maria) s-a conturat încetul cu încetul portretul unei familii, avându-și rădăcinile la Tolmezzo (provincia Udine, regiunea Friuli Venezia Giulia), dar și al unei întregi colectivități de italieni, constructori de profesie, ale căror lucrări, datând de la sfârșitul secolului XIX, mai dăinuie și azi pe acele meleaguri. Aceștia au fost: Sebastian Pezamosca și fiii săi Iacob, Leon și Tanetu cu echipele lor formate din 10-15 lucrători, bunicii și străbunicii descendenților italieni de astăzi, pe care am avut bucuria să-i întâlnim în satele Văleni și Borca, de o parte și de alta a versantului. Dar să dăm cuvântul gazdei noastre, Constantin, soțul italienei Maria Pezamosca:

Biserica din Pipirig

Una preoccupazione costante dell'Associazione degli Italiani di Romania è quella di trovare il maggior numero di dati provenienti dal passato degli italiani che vivono in Romania, tali da poter completare il ritratto dei antenati ed parimenti per stabilire legami fra questi e i discendenti italiani di oggi. Sapevo da Ioana Grosaru che ai piedi dei Monti di Stănișoara vivono ancora discendenti di quegli italiani, e desideravo da molto tempo visitare quei luoghi per vedere con i miei occhi quello che è rimasto di ciò che hanno costruito gli italiani inviati là dal Re Carol I, dopo che era terminato il periodo delle principali costruzioni realizzate dal suo regno. A quella data l'intera zona apparteneva ai domini della Corona.

Ho fatto, insieme a Ioana ed Anca Filoteanu, un lungo percorso fino al Nord del paese, nei Carpazi moldo-transilvani, con il loro vecchio *Cammino degli italiani* dai Monti di Stănișoara, che lega Moldavia a Transilvania, e la *Croce degli italiani* di cui è rimasta solo un rudere. Una foto dell'originale esiste, e RO.AS.IT - L'associazione degli Italiani di Romania - cerca di ricostruire questa croce.

Accompagnatore e guida, buon conoscitore dei luoghi e degli episodi passati nel corso del tempo, è stato Iosif Pezamosca, discendente della famiglia italiana Pezamosca.

Dalle sue dichiarazioni e da quelle del cugino Vasile, ma specialmente dalle storielle colorate, dal profumo un po' patriarcale, e narrate con la dolce cadenza moldava di Constantin Nicoliza di 88 anni (genero dell'italiano Iacob Pezamosca, sposato con la figlia di questo, Maria) si è ricostruito pian

piano

il ritratto di una famiglia che ha le radici a Tolmezzo (provincia di Udine, regione Friuli Venezia Giulia), ma anche di una intera collettività di italiani, costruttori di professione, i cui lavori datano dalla fine del secolo 19, e che operano ancora oggi in queste zone.

Questi sono stati Sebastian Pezamosca e i suoi figli Iacob, Leon e Tanetu Pezamosca con le loro squadre formate da 10-15 operai, i nonni e i bisnonni degli italiani di oggi, che abbiamo avuto la gioia di incontrare nei villaggi Văleni e Borca da una parte e d'altra del pendio. Questo è il racconto di quell'incontro.

Ricordi sugli italiani di Valea Stănișoarei (I)

Socrul meu Iacob Pezamosca

Primele lucrări le-am avut în echipa bătrânului Iacob Pezamosca, la Biserica din Petia, la Boroia, Țârna Mare și Fântâna Mare.

Bătrânul (Iacob Pezamosca) era prezentabil. Fuma pipă, avea o pipă așa frumoasă... avea întotdeauna grijă de echipă..., pe lângă cele trei mese obligatorii dădea la ora 4 o gustare, era foarte îngrijitor de oameni, îi întreținea bine. Îi învăța și meserie. Și te învăța și cum să lucrezi, dar și cum să te porți ... El era foarte corect și te învăța să nu furi, să nu vorbești urât...

Socrului meu îi plăcea să lucreze biserica de la început până pune tablă sus. În mână lui erau - și zidarul, și tinichigiul, mai avea și alți meseriași care-i aparțineau ... Și mai știa cum să se poarte cu omul, se purta frumos. Odată, pe când lucrau la o biserică, neavând apă pentru mămăligă, a făcut-o cu ouă și cu brânză, ca nu cumva să lase oamenii nemâncați.

Lu' socrul meu mai mult îi plăcea să lucreze cu mâna lui și la bucătărie. Făcea mâncăruri de cartofi, îi plăcea mult păpădia, făcea o salată de păpădie cu ouă fierte, desfăcea peștele, auzeam că el și străbunicul mâncau picioare de broască, cele dinapoi. Da eu unu n-am prins la timpul meu. Da' lui îi plăcea, îmi povestea. Mai făcea furnata. Și macaroane cu niște sosuri de carne.

Bătrânul Sebastian Pezamosca era universal

Socrului meu îi plăcea mult să citească. Romane, urmărirea ziarele. Dar, mai ales tatălui lui, care era Sebastian, îi plăcea să fie la curent cu politica și discuta cu oamenii despre mersul vremurilor (ca în Poiana lui Iocan a lui Marin Preda - n.red.). Când se întorcea de la lucru din Sud, unde lucra el vara (cred că a lucrat și la Podul de la Cernavodă), venea cu cărți de la București ca să citească românește. Era universal. Ce mai!

Sebastian Pezamosca avusese o școală de menaj, acolo, în Italia. Nu știu ce-o făcut și de acolo o venit încoace, și el spunea: „Nu după mult timp, vine partidul comunist. Secera și ciocanul vă mănâncă!”

Mio suocero Iacob Pezamosca

I primi lavori che ho avuto con la squadra del vecchio Iacob Pezamosca, sono stati le Chiese di Petia, a Boroia, Țârna Mare e Fântâna Mare.

Il vecchio Iacob Pezamosca era una bella figura. Fumava la pipa; aveva una pipa così bella...si prendeva sempre cura della squadra. Oltre ai tre pasti obbligatori dava alle 4 uno spuntino; si prendeva molta cura degli uomini, li manteneva bene. Insegnava loro anche il mestiere. E ti addestrava sul come lavorare, ma anche come comportarti... Lui era molto corretto e ti insegnava a non rubare e non dire parolacce.

A mio suocero piaceva lavorare alla costruzione fin dalle fondamenta, fino a quando disponeva la latta sul tetto. Alle sue attenzioni erano affidati anche il muratore e lo stagnaio ma aveva anche altri artigiani che dipendevano da lui...E sapeva anche come comportarsi con i suoi simili, e si comportava bene. Una volta, quando lavorava ad una chiesa, non avevano acqua per la polenta e l'ha fatta con uova e formaggio per non lasciare che la gente avesse fame.

A mio suocero piaceva lavorare con le sue mani anche in cucina. Preparava piatti a base di patate, gli piaceva molto il Tarassaco, e preparava insalate di Tarassaco con uova bollite, e preparava il pesce. Avevo sentito che lui ed il mio bisnonno mangiavano zampe di rana, quelle posteriori. Io non ho appreso a far questo ai miei tempi. Ma a lui piaceva e così mi raccontava. Preparava anche la focaccia. E i maccheroni, con qualche sugo di carne.

L'anziano era eclettico

A mio suocero piaceva molto leggere. Romanzi e giornali. Ma, soprattutto a suo padre, che era Sebastian, piaceva essere al corrente della politica e parlava con la gente del corso degli eventi (come in Poiana di Iocan di Marin Preda - n.red.). Quando ritornava dal lavoro nel Sud, dove lavorava durante l'estate (credo che abbia lavorato anche al Ponte di Cernavoda), veniva con libri da Bucarest per leggere in romeno. Era davvero eccezionale!

Sebastian Pezamosca conduceva in Italia una scuola di lavoro domestici. Nel 2000 era stato

Tare o iubit partidul aista, secera și ciocanul!

... A rămas amintire pe urma lor...

Oameni de meserie și serioși, italienii

Italianii erau mari meseriași, au făcut locuințe, drumuri, poduri, cantoane. Au fost buni cioplitori de piatră.

Socrul meu avea vreo trei gropi de var în curte. O groapă avea vreo 2 metri. Stingea în ea varul frumos, îl ardea 5 zile și 5 nopți. Atuncea ieșea varul ars. Când era aproape ars, ieșea o spumă de scânteii sus, ca la sudură. „Bă, zicea socru-miu, varul e gata, îl oprim și decuma îl acoperim frumos cu un strat de lut de un lat de mână pe deasupra, și înfundăm groapa acolo și nu mai umblăm”. Se stingea varul de curentul vântului, până se răcea, și groapa era apoi închisă ermetic. M-o învățat și pe mine cum să fac varul. Așa, da, ardeau var pe loc, aicea era o carieră, făceau cuptoare, cărămida o făceau aicea, tot pe loc, pentru locuințe, cantoane, la Domeniul Coroanei.

Mai sunt clădiri făcute de italieni - Liceul din Borca, și școala din Borca. Mai există o clădire administrativă. Frumoasă, de patrimoniu.

...Câtă răbdare aveau oamenii pe timpul ăla, purtau mănuși, ochelari, să nu se lovească. Și se lucra frumos. Aveau o masă lată și puneau pe ea nisip, puneau piatra pe nisip, să steie pe moale, ca să nu facă vreo fisură. Se cioplea foarte frumos piatra pe strat de nisip...

În zona muntoasă pământul e fragil, cu rădăcini de copaci... Dar uite, ei au avut răbdare și au făcut drumul... Vă dați seama câtă piatră or cărat. Aveau un loc mai departe unde era bucătăria (a șantierului), de acolo li se ducea mâncarea pe munte, sus. În tot cazul, trăiau bine, li se ducea și carne, vă dați seama că nu trăiau numai cu fasole și cartofi. Era și munca grea. Lucrau pe ploaie, pe vânt... Dar mereu îi pomenim pe italieni, pentru că au fost oameni serioși.

Toți au fost oameni voinici, erau oameni vrednici. Ei au fost renumiți în meserie, oameni

per venire fin qui; e lui diceva „fra breve, verra' il partito comunista. La falce e il martello vi mangiano”. Così diceva il nostro anziano, e lo ripeteva alla gente. Ha amato tanto questo partito, la falce ed il martello!

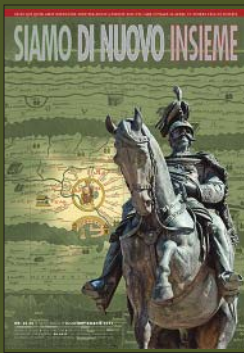
...Hanno lasciato delle tracce...

Niculiță, soțul Mariei Pezamosca

Gente di mestiere e seri, gli italiani

Gli italiani erano grandi artigiani; hanno costruito case, strade, ponti, caselli. Sono stati muratori.

Mio suocero aveva nel cortile 3 buche per la preparazione della calce. Un buca aveva 2 metri di diametro. In essa spegneva la calce migliore, l'ardeva 5 giorni e 5 notti. Dopo di che si otteneva la calce cotta. Quando era quasi cotta, fuoriusciva verso l'alto una massa di scintille, come nella saldatura. „Ehi - diceva mio suocero - la calce è pronta, la spegniamo e poi la copriamo bene con un strato di protezione spesso un palmo, e ostruiamo la buca e la lasciamo così”. Si spegneva la calce con la corrente del vento, fino ad essere fredda, e la buca era poi chiusa

serioși, cinstiți, plăteau oamenii de erau mulțumiți. În echipă aveau 10-12, chiar și 15 oameni, după cum aveau lucrările prinse. Au rămas în urma lor români de-ai noștri care au învățat meserie de la ei.

Drumul talienilor - cantoane, poduri, crucea...

Noi am avut 3 cantoane pe partea asta și 3 pe partea ailaltă a Stânișoarei. O rămas unul. Unul singur, la Valea Colibei, se cheamă. Cantonul rămas în picioare a

Vasile Niculiță,
fiul Mariei Pezamosca și al
lui Constantin

ermeticamente. Ha insegnato anche a me come ottenere la calce.

Esistono ancora degli edifici costruiti dagli italiani: Il Liceo di Borca, e la scuola di Borca. Esiste anche un edificio amministrativo. Bello, appartenente al Demanio.

...Quanta pazienza avevano questi uomini a quel tempo. Indossavano guanti e occhiali, per proteggersi. Ed era così bello lavorare! Avevano un tavolo largo e ci mettevano sopra sabbia, mettevano pietre sulla sabbia, per stare su un cuscino morbido, per non avere fessure. Si scolpiva benissimo la pietra su un strato di sabbia.

Nella zona di montagna la terra è fragile, con radici di alberi...Ma guarda come loro hanno avuto tenacia e hanno costruito il percorso (poi detto „Cammino degli italiani”)... Vi rendete conto quanta pietra hanno portato? Avevano un posto un po' più lontano dove c'era la cucina del cantiere, e da lì gli si portava cibo su in montagna... Comunque, vivevano bene: gli si portava anche carne. Vi rendete conto che non vivevano solo con fagioli e patate? Era un lavoro pesante. Lavoravano con la pioggia, il vento... Ma sempre citiamo gli italiani, perchè sono stati uomini seri.

Tutti sono stati uomini robusti, erano uomini dignitosi. Sono stati famosi nel mestiere, seri e onesti. Pagavano bene gli operai di cui erano contenti. Nella squadra avevano 10-12, o anche 15 uomini, secondo i lavori. I romeni rimasti qui hanno imparato da loro il mestiere.

Il Cammino dei talieni - caselli, ponti, la croce...

Noi abbiamo avuto 3 caselli da questo versante, e 3 dall'altro versante di Stânișoara. Ne e' rimasto solo uno. Solo uno, in un luogo che si chiama Valea Colibei.

Il casello rimasto in piedi era bellissimo, e sulle finestre c'erano ornamenti... La stessa latta c'è anche oggi, non ne hanno sovrapposta altra. Latta dipinta su una faccia e sull'altra.

Abbiamo avuto bei caselli, per 2 cantonieri con le loro famiglie. Ogni cantoniere aveva 2 stanze, una sala e una cantina dove teneva gli alimenti.

fost foarte frumos făcut, și pe la geamuri ornamente... Aceeași tablă e și acu', n-or mai pus alta. Tablă vopsită și pe o parte și pe alta...

Am avut cantoane frumoase, pentru câte 2 cantonieri cu familiile lor. Fiecare cantonier avea 2 camere, o sală și o pivniță unde se țineau alimentele. Era aranjat foarte bine. Fiecare cantonier avea în primire câte un kilometru de drum. Bunicul meu a fost cantonier. Mereu îl vedeai cu lopata în mână, curăța drumul, repara fiecare stricăciune...

Mai e altul la vale rămas în picioare, se numește Ciungi. Iar e un canton pentru 2 cantonieri. Au lucrat cam 6 ani la cantoane, că așa mi-o spus fecioru, care e inginer. În 6 ani ei terminau lucrarea. Că pe atunci nu erau mașini, nu știu cu ce cărau piatra, cu căruța, cred.

Pe urmă, or făcut pod cu 6 bolte la pârâu, în partea cealaltă, a Sucevei. Bolte, piatră cioplită, le-a aruncat în aer războiul. Am avut pod cu trei bolte, frumoase, făcut tot de italieni. Și fierul care-l aduceau îl cărau cu boi, cu căruța. Treceau peste deal. Cât de greu le-o fi venit, atâta fier să-l aducă aicea! Fierul îl aduceau, și aicea îl formau pentru bolte, da ce fier, oțelit, se lucra foarte bine la podul acela. Pentru fier aveau ei ceva, un feal de ștanță. Ștanță manuală, mare, care se călca de 2 bărbați, se rupea fierul, luau măsura care trebuia, îl îndoiu pe model și-l prindeau cu nituri. Așa de bine s-a lucrat totul, scoteau mълul afară, rămânea balastul curat. Trebuia să facă și ciment. Doar la noi nu erau fabrici de ciment pe vremea cea. Lucra bătrânul nostru var că n-avea cum altfel...

Păcat că s-au pierdut, și oamenii și unele lucrări. Vă dați seama, o piatră cât de frumos se cioplea, și s-a pierdut. Ciopleau la o piatră poate câte o zi, ca s-o facă să se potrivească la vinclu, frumoasă.

Măiestria Italiană

...Se lucra foarte bine, aveau și materiale foarte bune italienii, dar erau și oameni de meserie. Păcat, statul nostru ar trebui să țină la istoria asta.

Traseul ăsta era foarte frumos. O serpentină, cu 4 intrări, mărginită înainte de război cu un sant de

Era sistemato benissimo. Ogni cantoniere aveva un kilometro di cammino. Mio nonno è stato cantoniere. Lo vedevi sempre con la pala in mano, puliva il cammino, riparava ogni cosa che fosse rovinata.

C'è un altro nella valle, si chiama Ciungi. Anche questo è un casello per 2 cantonieri.

Hanno lavorato quasi 6 anni ai caselli, così mi aveva detto il mio figlio che è ingegnere. In 6 anni hanno terminato il lavoro. A quei tempi non c'erano macchine, non so con cosa portassero le pietre, penso con il carretto.

Poi, hanno costruito sul fiume il ponte con 6 arcate, dall'altra parte di Suceava. Arcate, pietra scolpita, la guerra ha buttato tutto in aria. Abbiamo avuto un ponte con 3 arcate, belle. Costruito sempre dagli italiani, ed il ferro lo portavano con i buoi e con il carretto. Passavano sulla collina. Quanto deve essere stato difficile... tanto ferro da portare..

Recavano il ferro fin qui e lo formavano per le volte. Ma che ferro! Temprato! Si lavorava bene a quel ponte. Per piegare il ferro disponevano di qualcosa che sembrava un punzone. Con il grande punzone, adoperato manualmente da 2 uomini, si piegava il ferro; prendevano la misura di cui avevano bisogno, lo curvavano sul modello e lo fissavano con rivetti. Facevano tutto così bene... estraevano fuori la melma, e rimaneva la cassaforma pulita. Dovevano fare anche il cemento. Solo che da noi non esistevano fabbriche di cemento a quei tempi. Lavorava il nostro vecchio la calce, perché non si poteva altro.

Peccato che uomini e lavori siano andati perduti. Vi rendete conto? una pietra scolpita, così bella e' andata perduta! La pietra veniva scolpita forse in un sol giorno, fino a renderla bella e perfetta.

La maestria italiana

Si lavorava benissimo; avevano anche materiali buonissimi, gli italiani, ma erano anche uomini di mestiere. Peccato, il nostro Stato avrebbe dovuto conservare questa storia.

Questo tracciato era bellissimo. Una serpentina, con 4 entrate, delimitata, prima della guerra, con un fosso di pietra, che veniva sempre pulito. Nessuno lo

piatră, care se curăța mereu. Noi îl curățam de mizerii. Șanțu' era făcut pentru apărarea șoselei. Ca să nu se ducă apa pe șosea și s-o strice. Era făcut ca o covată, așa frumos, pietruit. Era mâna italiană. Nu s-au mișcat de-acolo pietrele de când le-au pus ei.

...Da ce cruce frumoasă am avut, în vârful munților, cioplită frumos, dintr-o singură piatră. Crucea a fost construită odată cu cantoanele. Cine a făcut drumul și cantoanele a făcut și crucea. Nu se mai lucrează acum așa ceva.

În zonă era cariera de la Râșca. De acolo se aducea piatra pentru cioplit. Era și la Podu Baciului, dar cea mai bună piatră era de la Râșca. Se cioplea ușor, nu era poroasă tare. Nu săreau bucăți din ea ca să te rănească. Era „piatra păstrăv”. Din zona de munte. O scoteau cu fierul, cu ranga. Era de culoarea păstrăvului. Avea prin ea porii galbeni și bleu. Se cioplea ușor, era mai mare dragul să o cioplești, puneau vinclul pe ea și o ciopleau și o puneau una peste alta de ziceai că-i dintr-o bucată.

Meseria mea a fost de dulgher. Am învățat însă de la socru meu să lucrez la meserie și cioplit de piatră. Vedeți casa asta, de mâna mea e făcută, din lemn, tencuită tot de mine și m-or mai ajutat și niște neamuri, m-or ajutat la tencuit, aicea. Pivnița care ați văzut-o acolo am lucrat-o tot eu, până într-o lună de zile. Fiind meseriaș, am făcut casa, și beciu, tot acolo. Cărămida e făcută de socrul meu, avea cuptor de cărămidă. Mi-a dat 1000 de bucăți, am făcut coșurile și-am și făcut sobe. După ce el s-a prăpădit, soacră-mea, italianca, o locuit aici cu noi, până la moarte.

A consemnat Gabriela Tarabega

ostruiva con sporcizia: il fosso era fatto per la difesa della strada maestra. Perche' l'acqua non traboccasse su di essa rovinandola. Era costruito con pietre e come una depressione, molto bello.

Era maestria italiana. Non si è mossa da lì nessuna pietra, da quando sono state disposte. Ma che croce bellissima abbiamo avuto, sulla cima della montagna! Scolpita in un solo blocco di pietra. Essa è stata costruita insieme ai caselli. Chi ha costruito la strada ed i caselli, ha costruito anche la croce. Non si lavora più qualcosa del genere.

Nella zona c'era la miniera di Râșca. Da lì si portava la pietra da scolpire. Era anche a Podu Baciului, ma la pietra migliore era quella di Râșca. Si scolpiva facilmente, e non era molto porosa. Non saltavano le schegge per ferirti. Era la „pietra trota”. Veniva estratta dalla zona di montagna con il piede di porco, ed aveva appunto il colore della trota. Aveva delle porosità gialle e azzurre. Si scolpiva facilmente ed era un piacere lavorarla. Si metteva lo scalpello sopra e la si scolpiva, e si disponeva ogni lastra una sull'altra, e dicevi che era di un sol pezzo.

Il mio mestiere è stato quello di carpentiere. Però e' da mio suocero che ho imparato il mestiere di muratore. Vedete quella casa? E' stata costruita da me, tutta in legno, e stuccata da me. Mi hanno aiutato i parenti, così' come mi hanno aiutato a stuccarla. La cantina l'avete vista? L'ho lavorata sempre io, in un mese. Essendo professionista, ho costruito la casa e la cantina, sempre lì. I mattoni sono fatti da mio suocero, perché aveva un forno per mattoni. Mi ha dato 1000 pezzi, ho fatto i cestini e ho fatto stufe. Dopo che lui è morto, mia suocera, italiana, è vissuta con noi fino alla morte.

Capătul lumii

Satul meu de la capătul lumii,
Unde cândva am fost uitat în destin,
Unde traiul e rânduie de pătrarele lunii,
Satul meu nu-i doar un toponim.

Satul acesta-i un nume,
Așezat în sufletul meu,
Satul acesta-i o lume,
Spre care dorul mă duce mereu.

Satul acesta-i o lume,
În care eu avusesem un rost,
Aici, mă voi întoarce fără nume,
Să-i cer cândva adăpost.

Nimic n-a mai rămas din casa cea de lut,
Întors în sat nu mai am vârstă,
Am numai amintiri, numai trecut,
Prezent în satul meu nu mai există.

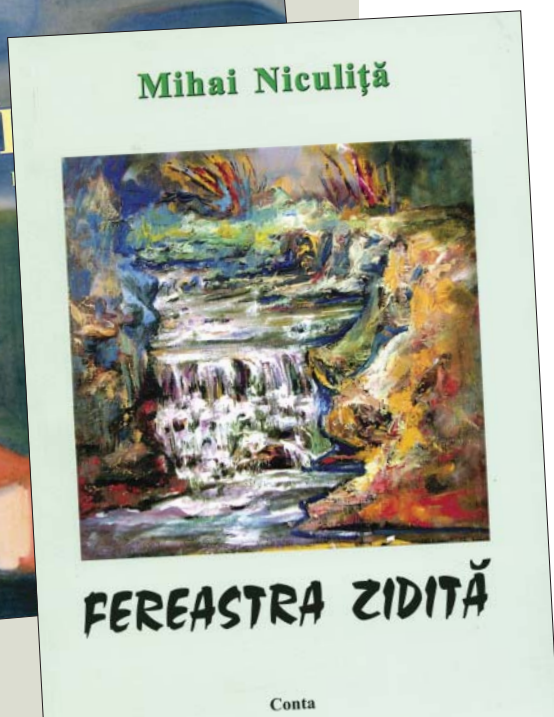
In capo al mondo

Il mio paese dal capo al mondo
Dove il destino mi lasciò solo, anonimo
Dove si vive come sorge la luna
Non penso che sia un semplice toponimo.

Questo paese non è solo un nome
Collocato nell'animo mio,
Questo paese è tutto un mondo,
Al quale non voglio dire addio.

Questo paese è una terra
In cui mi si portava rispetto,
Qui ci tornerò senza nome
Per trovare un giorno, il mio tetto.

Niente è rimasto dalla casa d'argilla
Tornandoci ho perso la mia età,
Ho solo dei ricordi e solo passato,
Ma non ha più presente la mia città.

Versurile aparțin fiului Mariei Pezamosca, Mihai Niculiță, născut într-un sat de la poalele Munților Stânișoara, fost domeniu al Coroanei României.
Traducere de Otilia Doroteea Borcia.

I versi appartengono al poeta Mihai Niculiță, figlio di Maria Pesamosca, nato in un paese ai piedi dei monti Stânișoara, ex-proprietà della Corona della Romania.
Traduzione: Otilia Doroteea Borcia

REȚETE

recomandate de maestrul bucătar

Pierluigi Maniero

LASAGNE BOLOGNESE

Ingrediente:

- paste proaspete cu ou (făină de grâu dur, apă, 1 ou, sare 2%)
- cremă bechamel (lapte, făină de grâu tânăr, margarină vegetală, sare)
- ragu (sos) din carne de vită (carne de vită 44 %, pulpă de roșii, legume în proporții variabile: morcov, țelină, ceapă; ulei de măsline extravirgin, ulei de floarea soarelui, vin, sare și ierburi aromate)
- parmezan ras

Mod de preparare:

Se fierb foile de lasagna în apă cu sare și puțin ulei, circa 10 min. Se unge un vas termorezistent cu puțin unt sau margarină vegetală, după care se așează primul strat de foi. Apoi se pune un strat de ragu, deasupra sosul bechamel și se presară parmezan.

Se pune iarăși un strat de foi și tot așa, până la ultimul strat de foi. Se unge deasupra cu unt, apoi se acoperă vasul cu un capac sau folie de aluminiu și se dă la cuptorul încins la 180 grade, timp de 1 oră. După 30 minute de stat la cuptor se îndepărtează capacul sau folia și se mai lasă la copt 30 minute.

SPAGHETTI CARBONARA

Ingrediente:

- paste tip spaghetti 43 % (făină de grâu dur, apă, sare)
- salsa de carne 57 % (lapte proaspăt, panceta afumată - carne porc, arome naturale, condimente, 1 gălbenuș de ou, parmezan grana padana, ulei de măsline extravirgin, ulei de floarea soarelui, unt, sare, piper)

Mod de preparare:

Se fierb spaghetti în apă cu sare și puțin ulei, circa 11 min. Se scurg de apă și se amestecă cu salsa de carne. La servire se adaugă la fiecare porție, parmezan grana padana, ras.

Duo Tomaselli

Într-o seară fierbinte de vară încheiată cu o strașnică furtună, la elegantul Palat Șuțu din Capitală (care găzduiește astăzi Muzeul de istorie a orașului București), **Angela Tomaselli** și-a invitat prietenii la expoziția ei de pictură (15-30 iulie) deschisă în cadrul Programului UNESCO *Alianța Civilizațiilor*, sub genericul *Omul. Casa. Biserica*, manifestare inițiată de Asociația Jurnaliștilor și Scriitorilor Minorităților Etnice din România (AJMER) în parteneriat cu RO.AS.IT.

După ce au admirat lucrările expuse – explozie de culoare și meșteșug artistic – cei prezenți au fost invitați la un recital al one man show-ului Alex Tomaselli, fiul artistei, care a intrat într-un amuzant și bine construit dialog cu creațiile mamei sale.

După recital, participanții (critici de artă, pictori, arhitecți, jurnaliști și fani ai celor doi artiști) s-au adunat în jurul unei virtuale mese rotunde, într-un colocviu amical. Replici inteligente zburau în aer ca un foc de artificii. Printre invitați i-am remarcat pe: Anca Romeci și Corneliu Antim, pe Corneliu Vasilescu, Nicolae Iorga și Aurelian Răzvan Ionescu, pe Crișan Popescu și Cristina Stroe, pe Ioana Grosaru, vicepreședinta RO.AS.IT., și lista ar putea continua cu alte nume de prestigiu. (foto: *Călătorie imaginară*, acryl pe hârtie cașerată pe pânză, 1991, 35 x 100 cm)

II MONITOR – în sprijinul unei mai bune integrări

O veste bună ne parvine din Italia: au apărut două noi publicații periodice bilingve româno-italiene din inițiativa și în îngrijirea profesoarei Angela Nicoară - Monitorul / *Il Monitor di Monterotondo* și Monitorul / *Il Monitor di Ladispoli*, în sprijinul elevilor români ce studiază în două instituții de învățământ din Italia, Institutul Comprensiv „Via Monte Pollino” din Monterotondo și Școala Gimnazială „Corrado Melone” din Ladispoli. Cele două publicații au drept scop promovarea de activități interculturale în vederea unei mai bune integrări și sunt destinate mai ales elevilor care nu pot participa la cursul de Limbă, Cultură și Civilizație Românească (LCCR).

Proiectul de predare a cursului LCCR este finanțat de Guvernul României prin Ministerul Educației și a fost lansat în anul școlar 2007-2008 în trei regiuni ale Italiei, fiind unul dintre cele mai importante demersuri pentru susținerea identității culturale a românilor din străinătate. Derulat cu succes în 127 de unități școlare din 41 de localități din Italia și frecventat de elevi cu vârste cuprinse între 3 și 18 ani, cursul, gratuit, urmărește să asigure copiilor români care locuiesc în afara granițelor țării condițiile necesare pentru adaptarea la noul context social și cultural al țării de adopție, însă cu prezervarea identității lor culturale.

Trebuie să amintim că dl deputat Mircea Grosaru a vizitat Școala din Ladispoli cu prilejul unui schimb de experiență realizat de Grupul parlamentar româno-italian și a avut numai cuvinte de laudă cu privire la activitatea din respectiva unitate școlară.

Nu putem decât să o felicităm pe dna Angela Nicoară și să-i urăm: *La cât mai multe numere!*

MALLtilingvism. Voci și culoare

Cu ocazia aniversării a 10 ani de existență în Europa a Premiilor *European Language Label* și a *Zilei Europene a Limbilor* (26 septembrie), Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale (ANPCDEFP) organizează, în ziua de 25 septembrie, la Băneasa Shopping City, un eveniment de amploare, în parteneriat cu Reprezentanța Comisiei Europene în România, cu Departamentul pentru Relații Interetnice al Guvernului României și cu alte instituții și organizații importante pentru promovarea multilingvismului și a multiculturalității. În calitatea sa de partener asociat, RO.AS.IT. va participa la manifestarea **MALLtilingvism. Voci și culoare**, având în vedere faptul că promovarea limbilor minorităților din România este o temă care se regăsește foarte des în proiectele sale, iar evenimentul este o foarte bună ocazie de întâlnire a oamenilor care derulează proiecte în acest domeniu.

Participarea RO.AS.IT. la acest eveniment va cuprinde o intervenție privind susținerea importanței acordate investiției în dezvoltarea competențelor de comunicare în limba italiană, precum și o demonstrație de predare a limbii italiene, dans și muzică tradiționale, prezentarea publicațiilor periodice ale asociației și rolul lor în menținerea vie a interesului pentru limba maternă.

ASOCIAȚIA ITALIENILOR DIN ROMÂNIA **RO.AS.IT.** STR. LIPSCANI NR. 19, etaj 1, 030031 BUCUREȘTI

TEL./FAX: 021 313 3064

WWW.ROASIT.RO